БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 227 (19.303). • 1985 йил 4 октябрь, жума • Баҳоси 3 тийин.

ОРБИТАДА ТУТАШТИРИШ

ТАСС АХБОРОТИ

1985 йил 2 октябрь Москва вақти билан соат 13 дан 16 минут ўтганда «Космос—1686» йўлдоши кишн бошқарадиган орбитал комплекс «Салют—7». — «Союз Т-14» билан туташтирилди.

Йўлдош билан комплекснинг бир-бирини излаши, яқинлашиши, ёндашиши ва туташиши автомат тарзда бажарилди ва учишни бошқариш маркази билан орбитал комплекснинг космонавтлар Васютин, Савиних ва Волковдан иборат экипажи томонидан назорат этиб турилди. Йўлдош станцияга ўтиш бўлмаси тарафидан туташтирилди.

Киши бошқарадиган «Салют—7» — «Союз Т—14», «Космос — 1686» комплексининг учиш программасида йўлдош конструкцияси асбоб-ускуналарини, агрегатлари ва қисмларини синаб кўриш, габаритлари ва массаси катта мураккаб орбитал комплексларни бошқариш методларини янада пишиқтириш, шунингдек, илмий-тадқиқотлар ва экспериментлар ўтказиш кўзда тутилган.

«Космос —1686» йўлдоши киши бошқарадиган комплекснинг бундан буён ишлаб туришини таъминлаш учун зарур ускуна, аппаратлар, ҳар хил юкларни станцияга келтирди.

Экипажнинг докладлари ҳамда телеметрик информация маълумотларига кўра, «Салют—7» — «Союз Т—14», «Космос—1686» илмий-тадқиқот комплекси ичидаги системалар нормал ишлаб турибди.

Космонавтлар Владимир Васютин, Виктор Савиних ва Александр Волков ўзларини яхши ҳис этмоқдалар.

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ ФРАНЦИЯГА ВИЗИТИ

М. С. Горбачев 2 октябрь куни Францияга етиб келди. СССР ва Франция давлат байроқлари кўтарилган Париждаги Орли аэропортида М. С. Горбачевни Ф. Миттеран самолёт пиллапояси ёнида табриклаб кутиб олди. СССРнинг Франциядаги элчиси Ю. М. Воронцов ва Франциянинг СССРдаги элчиси Ж.-Б. Рэмон ҳам шу ерда эдилар.

Кутиб олиш чоғида М. С. Горбачевга олий ҳарбий ҳурмат бажо келтирилди. Аэродром майдонида қуролли кучлар уч турининг фахрий қоровули саф тортиб турди, қоровул бошлиғи олий мартабали меҳмонга рапорт берди. Совет Иттифоқи ва Франциянинг давлат гимнлари ижро этилди.

Фахрий қоровул сафи айланиб ўтилганидан кейин М. С. Горбачев билан Ф. Миттеран ҳурматли меҳмонларга аталган салонга йўл олдилар. Бу ерда территорияни планлаштириш ва тузиш масалалари давлат министри Г. Деффер, ташқи алоқалар министри Р. Дюма, Франция ҳукуматининг бошқа аъзолари М. С. Горбачевга таништирилди. Визитда қатнашаётган совет расмий кишилари, шунингдек СССР элчихонасининг ходимлари Ф. Миттеранга таништирилди.

Франция Президенти табрик нутқи сўзлади:

Бош секретарь жаноблари, Сиз олий лавозимни бажара бошлаганингиздан кейин Ғарбга қилган биринчи сафарингиз муносабати билан бугун Сизни кутиб олиш Франция учун шарафдир. Мен Сизга: мамлакатимизга хуш келибсиз дейман!

Биз дунёнинг қадимий ва қудратли давлати бошлиғидек юксак лавозимингизга зўр ҳурмат билан Сизни қарши оламиз. Европа давлатлари саналадиган ва Европа цивилизациясига мансуб бўлган мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатлар кўп асрлик ҳамкорлик анъаналарига асосланади. Биз ўзаро мухолифлик қилган даврлар тарихда камдан-кам бўлган. Бир ярим асрдирки, иккала халқимизни бирлаштириб турган ўзаро ҳурматни заифлаштирувчи биронта ошкора можаро бўлгани йўқ, — мен бу ҳақда кечқурун гапираман.

Сизнинг визитингиз айни мавридда ўтяпти, деб ўйлайман. Сизнинг мамлакатингиз билан ўзаро ҳурмат руҳида ошкора ва амалий мулоқот қилишга бўлган доимий хоҳиш-иродамиз ҳеч қачон рад этилган эмас. Биз Сизни мана шундай туйғулар билан кутиб оляпмиз, суҳбатларимизнинг руҳи ҳам мана шундай бўлади, деб ўйлайман.

Ҳозирги дунё умид билан ишончсизлик чорраҳасида турибди. Ҳозир одамларга ҳаддан ташқари кўп можаролар, ҳаддан ташқари кўп азоб-уқубатлар, қадр-қимматга қилинаётган ҳаддан ташқари кўп тажовузлар, ҳуқуқларнинг бузилиши азоб бермоқда.

Бу визит умидларингизни оқлашига, икки томонлама муносабатларимизни ривожлантиришга ҳам, шунингдек тинчлик ишига ҳам фойдали ҳисса қўшишига тилакдошман.

Ҳали ҳам давом этаётган Париж ёзининг шу гўзал қуёшли кунида, тиғиз программага қарамай, пойтахтимизни кўриш ва баҳолаш имкониятига эга бўласиз, деб умид қиламан. Француз халқи Сизни тўла масъулият билан муносиб кутиб олади, чунки у Сизни дунёнинг мувозанатида асосий ўринни олиб турган улуғ мамлакатнинг вакили деб билади.

М. С. Горбачев жавоб нутқи сўзлади. У бундай деди:

Муҳтарам Президент жаноблари, аввало шу визитни қилишга таклиф этганингиз учун миннатдорчилик билдираман.

Сиз ҳозир Совет Иттифоқи шаънига айтган эзгу сўзлар учун, Франция диёрида кўрсатилган иззат-икром учун ҳам миннатдорчилик билдираман.

Менинг тушунишимча, бугун бошланадиган музокаралар сиёсий жиҳатдан сермазмун ва натижадор бўлиши бизнинг муштарак ниятимиздир.

Суҳбатларимиз мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни янада самарали ривожлантириш омили бўлиб хизмат қилишига ҳамда Шарқ ва Ғарб ўртасидаги ўзаро ишончни мустаҳкамлашга кўмаклашишига умид қиламан.

СССР ўзгача социал системадаги давлатлар билан амалий мулоқотга ҳамда Европада ва дунёда тўпланиб қолган проблемаларни ва аввало, кескинликни юмшатишга қайтиш, космосда қуролланиш пойгасининг олдини олиш ва ердаги шу пойгани тўхтатиш, халқаро ҳамкорликнинг янги марраларига чиқиб олиш проблемаларини ҳал этиш йўлларини излашга тайёрдир.

Биз манфаатларнинг ўхшашлиги ва мувофиқлиги соҳаларини аниқлаш, ҳамжиҳатлик мантиқини мухолифлик ғайримантиқига қарама-қарши қўйиш тарафдоримиз.

Бизнинг Парижга визитимиз ортида СССР ва Франция раҳбарлари ўртасидаги учрашувларнинг давомли анъанаси турибди. Мамлакатларимиз бир-бири учун асло тасодифий шериклар эмас, сиёсий соҳадаги ҳамкорлик кенг миқёсдаги амалий алоқаларга таянади.

Биз Франция диёрига шундай туйғулар билан қадам қўяр эканмиз, бўлғуси суҳбатларга муштоқмиз ва бу суҳбатларнинг умуман ижобий балансидан умидвормиз.

Шу мавруддан фойдаланиб, Париж аҳолисига, барча француз аёллари ва эркакларига омон-эсонлик ва бахт-саодат тилайман.

Сўнгра М. С. Горбачев билан Ф. Миттеран автомашинага тушиб, мотоциклчиларнинг фахрий эскорти ҳамроҳлигида Мариньи саройига йўл олдилар, визит вақтида Совет иттифоқилик олий меҳмон шу саройда жойлашади. Франция пойтахтининг автомашиналар кортежи ўтган кўча ва майдонларида иккала мамлакатнинг давлат байроқлари илиб қўйилган эди.

(ТАСС).

СССР Конституцияси куни шарафига

ПЕШҚАДАМ ПАХТАКОРЛАРДАН ЎРНАК ОЛАЙЛИК!

XXVII МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

НАМАНГАН. Райондаги «Шербулоқ» совхози меҳнаткашлари пахта тайёрлаш йиллик плани бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. Ҳосилдорлик ҳар гектар ҳисобига ўртача 38 центнерни ташкил этди. Абдуллажон Отахонов, Садриддин Эргашев ўртоқлар бошлиқ бригадаларда гектар бошига 40-45 центнерлик биринчи сорт «оқ олтин» ҳосили етиштирилди. Хўжалик заршунослари мавсум охирига қадар яна 100 тоннага яқин қимматбаҳо хом ашё топширишга сўз бердилар.

ТОШКЕНТ. Бўка районн пахтакорлари «оқ олтин» топшириш беш йиллик планини бажардилар. Ўтган йиллар давомида давлат қабул пунктларига 329370 тонна пахта етказиб берилди.

Район хўжаликлари ўртасидаги мусобақада Тимирязев номли колхоз заршунослари пешқадам. Хўжалик якунловчи йил машина терими топшириғини адо этди. Мавсум бошидан буён 2585 тонна хом ашё агрегатлар бункеридан тўкилди. Ҳар бир машина билан 103 тоннадан пахта терилди. Аброр Асроров, Обод Муҳаммадиев сингари моҳир механизаторлар бугунгача 162-215 тоннадан пахта тердилар.

Областда машина терими мусобақасида Ғалаба райони механизаторлари ғолиблик қилмоқдалар. Бу ерда ишлатилаётган 410 та терим машинасининг ҳар бири билан кунига ўртача 7,8 тоннадан «оқ олтин» терилмоқда.

ЖИЗЗАХ. Октябрь районидаги Собир Раҳимов номли совхознинг илғор механизатори А. Эшназаров кунлик пахта териш суръатини 17 тоннага етказди. Мавсум бошидан буён у деярли 100 тонна «оқ олтин» йиғди. Моҳир механизатор мавсум охирига қадар 150 тонна юксак сифатли пахта териб бериш юзасидан мажбурият қабул қилди.

БУХОРО. Олот районидаги «Шарқ юлдузи» колхози пахтакорлари мусобақада ғолиблик қилмоқдалар. Хўжаликда яна беш бригада йиллик топшириқни бажарганлиги ҳақида рапорт бердилар. Абдулла Жўраев, Сайли Ҳамроев, Жўра Саидов, Ҳамро Аидаев ва Ҳудди Саҳатов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳосилдорлик 35-36 центнерни ташкил этди. Ҳосилнинг 70 проценти машиналарда териб олинди.

Зокир Давлатов, Сайфи Саидов, Тўхта Очилов, Ҳамро Бобоқулов сингари кўплаб механик-ҳайдовчилар йиғим-терим бошлангандан буён ўз «зангори кема»лари бункеридан 100-120 тоннадан хом ашё тўкдилар. Улар мавсум охирига қадар бу рақамни 160—180 тоннага етказишмоқчи.

Хўжалик пахтакорлари йиллик пахта тайёрлаш планини СССР Конституцияси кунига қадар бажаришга сўз бердилар. Кунига ўртача 4 процент миқдорида «оқ олтин» тайёрланяпти.

Бироқ областнинг Пешку районидаги Охунбобоев номли, Ибн Сино номли ва «Ўзбекистон» колхозларида терим суръати кўтарилмаяпти. Хўжаликларнинг ҳар бирида кунига ишлаши керак бўлган 14-15 та терим машинасидан 3-4 таси далага чиқмаяпти. Уларнинг иш унуми 1-1,5 тоннадан ошмаётир.

М. С. Горбачев Ф. Миттеран билан суҳбатлашди

ПАРИЖ, 3 октябрь. (ТАСС). 2 октябрь куни Елисей саройида КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев Франция Республикасининг Президенти Ф. Миттеран билан суҳбатлашди.

Суҳбат амалий, ишчанлик муҳитида ўтди. Ҳозирги замоннинг энг муҳим халқаро проблемалари хусусида, шунингдек совет—француз муносабатларини ривожлантириш масалалари ва баъзи регионал проблемалар юзасидан Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги анъанавий муносабатлар руҳида фикрлашув бошланди.

Музокаралар давом эттирилади.

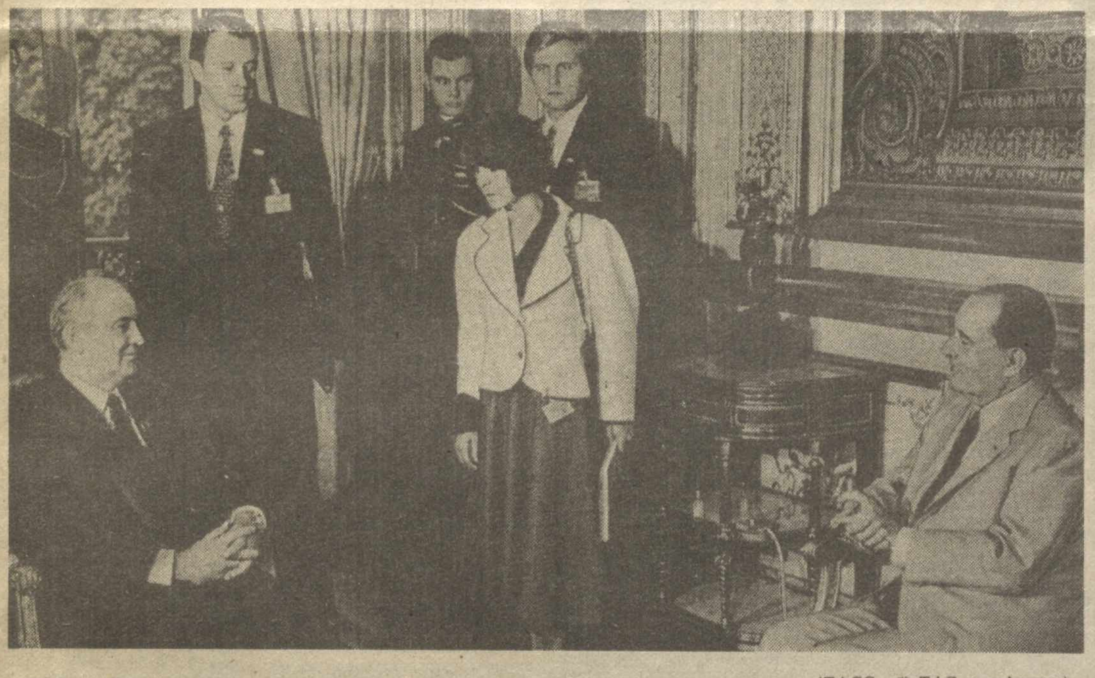

Суҳбат пайти. (ТАСС—ЎзТАГ телефотоси).

СОВЕТ ИТТИФОҚИЛИК ОЛИЙ МЕҲМОН ШАРАФИГА

ПАРИЖ, 2 октябрь. (ТАСС). Франция Республикасининг Президенти Ф. Миттеран бугун кечқурун Елисей саройида КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми аъзоси М. С. Горбачев шарафига расмий зиёфат берди.

Зиёфатда: Франция томонидан — ҳукумат аъзолари, таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, савдо-саноат ва илм-фан доираларининг намояндалари; Совет томонидан — визитда қатнашаётган расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Ф. Миттеран билан М. С. Горбачев зиёфатда нутқ сўзладилар, уларнинг нутқлари зўр эътибор бериб тингланди ва қарсаклар билан кутиб олинди.

(Ф. Миттеран ва М. С. Горбачев нутқлари «Правда» ва «Известия» газеталарида эълон қилинади).

ЗАФАР АРКИДА ГУЛЧАМБАР ҚЎЙИЛДИ

ПАРИЖ, 3 октябрь. (ТАСС). Франция пойтахтининг марказий кўчаси — Елисей майдони — Шарль де Голль номли майдонга олиб борадиган йўл шу кунларда Совет Иттифоқи ва Франциянинг давлат байроқлари билан безатилган. Шарль де Голль майдони парижликлар учун энг азиз жойлардан бири ҳисобланади. Бу ерда Зафар арки олдида миллий ёдгорлик — Номаълум солдат қабри ўрнатилган бўлиб, мангу олов ёниб туради.

Бугун эрталаб КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси М. С. Горбачев бу ерга келди. Уни мудофаа министри ҳузуридаги уруш ветеранлари ва жабрдийдалари ишлари бўйича давлат секретари Ж. Лорэн, Парижнинг ҳарбий губернатори генерал М. Фенебреск, Мангу олов комитети раиси генерал А. Вайян кутиб олдилар.

М. С. Горбачев миллий гвардия фахрий қоровули сафини айланиб ўтиб, фахрий қоровул бошлиғининг рапортини қабул қилади. Олий мартабали совет меҳмони Номаълум солдат қабрига қизил атиргул ва чиннигуллардан гулчамбар қўяди ва бир дақиқа сукут сақлаб, ўз ватанининг миллий мустақиллиги учун ҳаётини қурбон қилган француз жангчиларининг хотирасини ҳурмат билан эсга олади. СССР ва Франция республикасининг давлат гимнлари янграйди.

Сўнгра М. С. Горбачев Қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг намояндалари билан самимий кўришади. Улар бу ерга ўз отрядларининг жанговар байроқлари, «Нормандия — Неман» авиаполкининг собиқ учувчиси Г. де Сен-Марсо, Мангу олов комитети аъзолари, иккинчи жаҳон уруши йилларида фашизмга қарши курашган фронтчилар билан бирга бу ерга келишди.

М. С. Горбачев Зафар аркига келувчи фахрий меҳмонларнинг «олтин китоби»га имзо чекди.

— Бу йил терим агрегатларини вақтида тайёргарлик чизиғига келтириб қўйганлигимиз туфайли мавсумни барвақт бошладик, — дейди Свердлов районидаги Охунбобоев номли колхоз механизатори Ўктам Зоҳидов. — Хўжалигимиз заршунослари кунига йиллик планнинг 2,5-3 проценти миқдорида пахта топширишга эришмоқдалар. Менинг ўзим шу кунгача машинада 70 тоннадан ортиқ чўл дурдонаси теришга муваффақ бўлдим. Режам — 180 тонналик маррани эгаллаш...

Суратда: механизатор Ў. Зоҳидов.

А. Мирзажонов фотоси. (ЎзТАГ).

СЎНМАС АНЪАНАЛАР

«Меҳнат жасоратининг сўнмас анъаналари» номли китобча босиб чиқарилди. Китобчага КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С .Горбачевнинг стахановчилик ҳаракати ветеранлари, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари билан 1985 йил 20 сентябрь куни КПСС Марказий Комитетида ўтказилган учрашувда сўзлаган нутқи ва якунловчи нутқи киритилган.

Китобчани Сиёсий адабиёт нашриёти босиб чиқарди.

(ТАСС).

«КОСМОС-1688» ПАРВОЗДА

1985 йил 2 октябрь куни Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-1688» учирилди.

Йўлдош ичига космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган. Аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координация-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

(ТАСС).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИГА ТЕЛЕГРАММА:

ФАРҒОНА

БЕШ ЙИЛЛИК МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

КПСС XXVI съезди ва партия Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари қарорларини ҳаётга изчил татбиқ эта бориб, КПСС XXVII съезди шарафига Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилган Ленинград райони меҳнаткашлари юксак меҳнат кўрсаткичига эришдилар. Районда кеча давлатга қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш беш йиллик марраси эгалланди. Ватан хирмонларига пландаги 210 минг 294 тонна ўрнига 211 минг 74 тонна пахта топширилди ва бу соҳадаги беш йиллик топшириқ 100,3 процент бажарилди. Шунингдек, давлатга дон сотиш беш йиллик плани 106 процент, гўшт — 103, сут — 101, сабзавот — 108, полиз — 102, тухум — 104, жун — 122,8, пилла — 109 процент адо этилди. Эришилган бу муваффақиятларга Энгельс номли, Охунбобоев номли, «Коммунизм», «Социализм» колхозлари муносиб ҳисса қўшдилар.

Районда давлатга қишлоқ хўжалик ва чорвачилик маҳсулотлари сотиш давом этмоқда. Район меҳнаткашлари планга қўшимча яна 17 минг тонна «оқ олтин» топширишга сўз беришди.

А. МИРАҲМЕДОВ,
район партия комитетининг секретари.
О. ЭРГАШЕВ,
халқ депутатлари район Совети ижроия комитетининг раиси.

ТУРМУШИМИЗ ҚОНУНИ

Сиёсий адабиёт нашриётида босиб чиқарилган китобча «Ҳушёрлик—турмушимиз қонуни» деб аталган. Китобчага ичкиликбозлик ва алкоголизмни тугатиш, самогон тайёрлашга барҳам бериш чоралари тўғрисида КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Советининг қарорлари, СССР Олий Совети Президиумининг, РСФСР Олий Совети Президиумининг Фармонлари киритилган.

Китобча кўп нусхада босиб чиқарилди.

(ТАСС).

XXVII „ОҚ ОЛТИН" хирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 3 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Хоразм	2,59	56,44	1,76	27,58
Фарғона	3,01	56,18	1,89	13,63
Бухоро	2,04	52,37	0,55	11,03
Наманган	3,49	48,48	3,58	27,22
Тошкент	4,63	44,40	6,03	49,35
Андижон	2,62	44,30	2,78	17,31
ҚҚАССР	2,67	41,88	2,41	34,11
Навоий	2,44	40,53	1,98	19,42
Сурхондарё	2,55	38,81	4,15	38,38
Самарқанд	2,10	34,20	1,81	21,09
Қашқадарё	1,76	23,43	1,39	14,53
Жиззах	3,30	18,32	4,39	22,59
Сирдарё	3,76	14,74	5,34	17,29
Республика бўйича:	2,80	39,68	2,98	24,02
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Наманган	2,08	58,92	—	—
Сурхондарё	4,03	56,96	6,20	57,38
Бухоро	1,40	31,76	—	—
Навоий	0,87	19,12	—	—
Қашқадарё	1,02	9,80	0,37	1,34
Республика бўйича:	2,78	39,27	3,76	34,18

• *Ташаббус изидан*

ХОРАЗМДА БИРИНЧИ

Йиллик планни 27 кунда бажаришга азму қарор қилган илғор пахтакорлар ташаббусига Гурлан районидаги «Коммунизм» колхозининг Тўлибой Саидабдуллаев бошлиқ бригадаси аъзолари биринчилардан бўлиб қўшилган эдилар. Бригада азаматлари ваъдага вафо қилганликлари тўғрисида рапорт беришди: йиллик план 20 иш кунида бажарилди, Ватан хазинасига 280 тонна юқори сифатли «оқ олтин» тўкилди. Ҳосилнинг 180 тоннаси «зангори кема»лар билан терилди.

Пешқадам бригаданинг марраси — планга қўшимча равишда яна юз тонна пахта тайёрлаш, ҳосилдорликни 50 центнерга етказиш. Дала гвардиячиларидан К. Ўрозбоев, И. Юсупов, кўпминг-килограммчилардан Г. Нурматова, О. Раҳимова, М. Йўлдошева теримда чинакам ибрат кўрсатишяпти.

Ф. ЗОҲИДОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

НАВБАТ—МАЖБУРИЯТГА

Поп районидаги «Москва» совхозининг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мадумар Эргашев бошқарувчилик қилаётган бўлим коллективи зафар қучди. Давлатга 300 тонна ўрнига 320 тонна юқори сортли пахта топширилиб, йиллик план адо этилди.

Бўлим деҳқонлари съезд олди мусобақасини авж олдириб, яна 185 тонна пахта топшириш, ялпи ҳосилдорликни гектар ҳисобига 27 центнерга етказиш учун курашмоқдалар. Шунингдек, Тўрақўрғон районидаги Карл Маркс номли колхознинг Тоҳирахон Холхўжаева бошлиқ бригадаси азаматлари ҳам йиллик маррани эгалладилар. 79 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 36 центнердан хирмон кўтарилди. Ғолиб бригада пахтакорлари 41 центнерлик мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топширишяпти.

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

МАТБУОТГА ПАРТИЯВИЙ РАҲБАРЛИК

ЖАНГОВАР ЁРДАМЧИЛАРИМИЗ

Ҳозир областимизда умумий тиражи салкам 127 минг нусха бўлган 2 та область, 9 та район, битта кўп тиражли газета нашр этилади. Воҳа меҳнаткашлари «зангори экран» орқали марказий ва республика телевидениеси программалари билан бир қаторда Хоразм телевидениеси кўрсатувларини ҳам томоша қилмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленумида матбуотнинг таъсир кучи унга партиявий раҳбарликнинг қай даражада ташкил этилганлигига боғлиқ деб айтилди. Областдаги партия ташкилотлари ана шу кўрсатмаларни бажаришга эътиборни кучайтирмоқдалар. Кейинги пайтларда партия комитетларининг ўз матбуот органлари билан кундалик алоқаларида, редакция коллективларига сиёсий йўл-йўриқ кўрсатиш форма ва методларида қатор янгиликлар вужудга келди. Партия комитетларининг пленумларида, бюро мажлисларида, актив йиғилишларида матбуот, телевидение, радио фаолиятини координациялаш, берилаётган материалларнинг бадиий савияси ва таъсирчанлигини, журналистларнинг профессионал маҳоратини ошириш масалалари муҳокама қилиб борилмоқда.

Область партия комитети бюроси «Хоразм ҳақиқати» ва «Харезмская правда» газеталарининг меҳнаткашларни КПСС XXVI съезди қарорларини бажаришга сафарбар этиш, социалистик мусобақа ва унинг самарадорлигини, область телевидение программаси ва радиоэшиттиришларининг бадиий савиясини ошириш, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш сингари масалаларни муҳокама қилди. Хива, Урганч ва Янгиариқ район партия комитетларининг оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ишига раҳбарлиги тўғрисидаги ҳисоботлари тингланди. Пропаганда ва агитация бўлимида область газеталарида, телевидение ва радиода атеистик тарбия соҳаларини ёритишнинг аҳволи тўғрисидаги масала чуқур таҳлил қилинди.

Коммунистик қурилиш кўлами ошаётган ҳозирги пайтда журналистларни шу куннинг энг муҳим масалаларини ҳал этишга жалб қилиш асосий вазифалардандир. Шу йил июль ойида бўлиб ўтган матбуот конференциясида воҳа ижодий ходимларига партия XXVII съездини кутиб олиш, ўн биринчи беш йилликнинг муваффақиятли якунлаш соҳасида олиб борилаётган ишларни тараннум этиш билан бирга жойларда юз бераётган камчилик ва нуқсонларни, турмуш тарзимизга ёт бўлган эски урф-одатларни аёвсиз танқид қилиб, партия ташкилотларига яқиндан ёрдам бериш зарурлиги ҳақида кўрсатма берилди.

Матбуот конференциялари оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ишига партиявий раҳбарликнинг таъсирчан формаларидан биридир. Область партия ташкилоти бундай конференцияларни бир неча йилдан бери мунтазам ташкил этмоқда. Шунингдек, область партия комитети масъул ходимлари, совет ва хўжалик органлари раҳбарлари редакцияларнинг ижодий летучкаларида, партия йиғилишларида иштирок этмоқдалар.

Матбуот ишига партиявий раҳбарлик системасида журналист кадрлар билан ишлаш, айниқса, муҳим ўрин тутади. Область партия комитети журналистларнинг маҳоратини ошириш, редакцияларни кадрлар билан мустаҳкамлаш масаласига ҳам жиддий эътибор бермоқда. Газетачилик ишига қизиқувчи, қобилиятли ёшлар Тошкент ва Нукус давлат университетлари журналистика факультетларига ўқишга юборилаётир. Шу йилнинг ўзида ижодий ходимлардан икки киши олий партия мактабларининг кундузги бўлимларига ўқишга юборилди. Область партия комитети журналистлар союзи область ташкилоти билан бирга район газеталари ва маҳаллий радио ходимларининг турли мавзуларда семинарларини ташкил этмоқда. Улар область газетаси қошида малака ошириш имкониятига эгадирлар.

Топширилган ишнинг бажарилишини назорат қилиш ҳамма соҳада бўлгани каби редакциялар ходимлари фаолиятини активлаштиришда ҳам муҳим роль ўйнамоқда. Область партия комитети бюроси Урганч район партия комитетининг ўз органи — «Октябрь байроғи» газетаси ва маҳаллий радио ишига раҳбарлик соҳасидаги фаолиятини чуқур муҳокама қилган эди. Бу йил февраль ойида эса ана шу кўрсатилган камчилик ва нуқсонларни тугатиш бўйича қилинган ишлар обкомнинг бюро мажлисида яна бир бор таҳлил этилди. Боғот, Гурлан, Хива, Шовот район партия комитетлари ўз матбуот органларининг КПСС XXVI съезди, партия Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми, шунингдек, «Район ва шаҳар газеталари фаолиятини янада яхшилаш тўғрисида»ги қарорларини қандай бажараётганлигини кўриб чиқдилар.

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумида ўртоқ М. С. Горбачев шундай деган эди: «Ахборот воситалари воқеалар ва ҳодисаларни чуқур таҳлил қилишлари, жиддий проблемаларни кўтариб чиқиб уларни ҳал этиш йўллари ҳақида таклиф киритишлари, мазмундорлиги, оперативлиги, ахборотга бойлиги билан кишиларни ишонтиришлари даркор». Матбуотга партиявий раҳбарликнинг асосий принципларини ўзида мужассамлаштирган бу талаблар кундалик иш программасига айланди. Редакциялар иши назорат қилиб бориляпти. Журналистларнинг асосли ва принципиал танқидий чиқишлари ҳамиша қўллаб-қувватланаётир.

Матбуот обзори редакция ходимлари фаолиятини активлаштириш, берилаётган материалларнинг бадиий савияси ва таъсирчанлигини оширишда муҳим роль ўйнайди. Область партия комитети ана шу воситадан ҳам самарали фойдаланмоқда. Пропаганда ва агитация бўлими ходимлари томонидан тайёрланаётган обзорларда газета, телевидение ва радиоэшиттириш материаллари партиявий принципиаллик билан давр талабларидан келиб чиққан ҳолда таҳлил қилинади. Ютуқлар қайд қилиниб, камчиликларнинг олдини олиш йўллари кўрсатиб берилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми матбуот ишига раҳбарликни янада такомиллаштиришнинг асосий омили бўлди. Пленумдан кейин область ва район газеталари редакторлари, телевидение ва радиоэшиттириш область комитети ходимлари билан область партия комитетида суҳбат ўтказилди. Партия, давлат ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, жойларда юз бераётган камчиликларни тугатишда журналистлар олдида турган вазифалар белгилаб берилди. КПСС Марказий Комитетининг «Ичкиликбозлик ва алкоголизмни бартараф этиш тадбирлари тўғрисида»ги қарори муносабати билан ҳам журналистлар олдида турган вазифалар ана шу усулда муҳокама этилди.

Амалга оширилаётган бундай тадбирлар газеталарнинг сифатида, мазмунида, таъсирчанлигида ўз ифодасини топмоқда. Фақат ўтган йилнинг ўзида сифати ва бадиий безатилиши жиҳатидан «Хоразм ҳақиқати», «Харезмская правда» область газеталари, Хива район «Коммунизмга», Қўшкўпир район «Мўл ҳосил учун», Шовот район «Совет пахтакори», Янгиариқ район «Машъал», Гурлан район «Пахтакорлар овози» газеталари республикада мукофотли ўринларни эгаллади. «Пахтакорнинг олтин қўллари» республика конкурсида «Хоразм ҳақиқати» область газетаси ғолиб чиқди. Ҳар иккала область газетаси табиатни муҳофаза қилишга доир материалларни ёритишда намунали деб топилди. Редакцияда оммавий-ташкилий ишларни намунали йўлга қўйганлиги учун Боғот район «Ленин йўли» газетаси Ульянова номидаги мукофотни олишга муяссар бўлди.

Ҳозир ҳамма жойда ўн биринчи беш йилликка якун ясалмоқда, КПСС XXVII съездини муносиб кутиб олиш учун қизғин кураш боряпти. Бу соҳада олиб борилаётган оммавий-сиёсий ва ташкилотчилик ишлари, область меҳнаткашларининг съездолди қаҳрамонона меҳнатлари газета, телевидение ва радионинг диққат марказида турибди.

Оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ишига раҳбарликни ташкил этиш соҳасида қилинаётган ишлар анчагина. Аммо, йўл қўйилаётган камчиликлар ҳам йўқ эмас. Баъзи партия комитетлари ўз матбуот органларининг шу кун талаблари даражасида самарали ишлашига эриша олмаяптилар. Айрим район газеталарида илғорларнинг тажрибасини оммалаштириш, социалистик мусобақани кенг авж олдириш, ишлаб чиқаришга фан-техника янгиликларини жорий этишга қаратилган материаллар оз. Айрим бошланғич партия ташкилотлари, хўжалик ва корхона раҳбарлари матбуотнинг танқидий чиқишларига эътиборсизлик билан қараб редакцияларга юзаки жавоблар йўлламоқдалар. Кўп ҳолларда танқидий мақолалар умумий гаплардан иборат бўлиб уларда кўзланган мақсадга эришилмаяпти. Буларнинг ҳаммаси матбуотга партиявий раҳбарлик сустлашган жойларда содир бўлмоқда, албатта.

Яқинда бўлиб ўтган матбуот конференциясида ишимиздаги ана шу нуқсонлар рўй-рост очиб ташланди, уларни бартараф этиш тадбирлари белгиланди. Область партия комитети партиянинг жанговар ёрдамчиси — матбуот ва оммавий ахборот воситаларининг ишини янада жонлантириш йўлида бундан буён ҳам барча имкониятларни ишга солаверади.

Р. ХУДОЙБЕРГАНОВА,
Хоразм область партия комитетининг секретари.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: ҲИСОБОТ ВА САЙЛОВЛАР

ЭСКИ УСЛУБ ПАНД БЕРАДИ

Баҳористон районидаги 35-совхоз Қарши даштидаги йирик хўжаликлардан. Совхознинг ташкил бўлганига беш йил бўляпти. Ўтган тўрт йил давомида давлатга 6 минг 645 тонна «оқ олтин» етказиб берилди. План 74,6 процент бажарилди. Дон, гўшт, тухум, қоракўл тери тайёрлаш ўтган йилги планлари ҳам бажарилмай қолди. Бунинг сабаби нимада?

—Очиғини айтганда, ҳамма нарсанинг тақдирини кадрлар ҳал қилади, — деди совхоз партия комитетининг секретари Алим Асанов ҳисобот докладида. — Шу боисдан ҳам партия олдимизга кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, уларга нисбатан талабчанликни кучайтириш вазифасини қўймоқда. Биз ишимизга шу нуқтаи назардан баҳо берадиган бўлсак, ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишидан бери йўл қўйилган камчиликларни очиқ таҳлил қилишимиз керак.

Совхоз меҳнаткашлари ўтган йили давлатга пландагидан 2600 тонна кам пахта сотишди. Чорвачилик маҳсулотлари топшириш планлари ҳам ўлда-жўлда қолди.

Ваҳолонки, ўн биринчи беш йилликнинг дастлабки уч йилида ҳамма кўрсаткичлар бўйича йиллик планлар ошириб бажариб келинган. Гарчанд шундай бўлса-да, хўжалик йилма-йил жиддий зарар кўрмоқда. Совхоз давлатдан 4 миллион 340 минг сўм қарздор. Чорвачиликка юзаки муносабат, деҳқончиликдаги кўзбўямачилик, қоғозбозлик шунга олиб келди.

Совхозда идеологик, оммавий-сиёсий ишлар КПСС XXVI съезди ва партия Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари талаблари асосида ташкил этилмади. Хўжаликка раҳбарлик қилишда қўпол хатоликларга йўл қўйилди. Меҳнат ва план интизоми бузилди. Айрим раҳбарлар план бажаришнинг осон йўлига ўтиб олдилар. Ошириб ёзиш ва кўзбўямачилик билан машғул бўлдилар. Бунинг оқибатида совхоз директори Энвер Бариев, бош экономист Аъзамқул Маҳамадқулов, бош бухгалтер Карим Баратов партия сафидан чиқарилиб, жиноий жавобгарликка тортилди.

Ўз хизмат вазифасини суиистеъмол қилган коммунистлар ҳам бор. Масалан, Виталий Селякин, Рўзиқул Маҳмадмуродов, Муродилла Аминов, Оқмурод Баҳбидовга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ ҳайфсан берилди.

— Посёлкамизда мактаб, болалар боғчаси, медицина пункти ва магазин борлигидан хурсандмиз, — деди О. Нишонова. — Афсуски, уй-жой таъминоти етарли эмас. Бу масалада совхозда ободончилик билан шуғулланаётган 78- ва 79-механизациялашган кўчма колонналар сусткашлик кўрсатишаётир. Улар қурилиш сифатига эътибор беришмаяпти. Маиший хизмат уйи, иситиш системаси ҳозиргача тўлиқ барпо этилмаган. Район партия комитети ҳамда хўжалик раҳбарлари кўпинча чўлқуварларнинг турмуш шароитини унутиб қўйишмоқда.

Йиғилиш иштирокчилари идеологик ишларни кучайтириш, хотин-қизлар билан ишлашни яхшилаш, янгича урф-одатларни ҳаётга татбиқ этиш, маънавий соф, меҳнатсевар кадрларни қадрлаш, камол топтиришни алоҳида таъкидладилар.

Партия йиғилишлари таъсирчан ўтмаётганлиги, илғор чўлқуварлар ҳисобига коммунистлар сафи кенгаймаётганлиги, қарорлар ижросиз қолаётгани ҳамда маъмурият фаолиятини назорат қилиш комиссияси (раиси Икром Чўлиев) раҳбар ходимларнинг бирор марта ҳам ҳисоботини эшитмаганлиги хунук оқибатларга олиб келаётгани ачиниш билан тилга олинди.

Докладчи ва нотиқлар чўлқуварлар шароитини яхшилаш, посёлкада турар-жой ва маданий-маиший бинолар қурилишини жадаллаштириш хусусида ҳам тўхталдилар. Бу ўринда Максим Горький номли мактаб ўқитувчиси, коммунист Одинахон Нишонова, 2-бўлим бухгалтери Неъматилла Жумаев йиғилиш аҳли дилидагини айтдилар.

Коммунист Н. Жумаев совхоз тузилганига бир неча йил бўлганига қарамай, алоқа бўлими ташкил этилмаганлиги, одамлар обуна бўлган газета ва журналларини ололмаётганлигини айтиб, область алоқа бўлимига жиддий эътироз билдирди.

— Интизомни кучайтириш ва масъулиятни ошириш шу кундаги энг муҳим вазифадир, — деди звено бошлиғи А. Шарипов. — Айрим коммунистлар топширилган ишга юзаки қараганлиги, совхоз партия комитети ана шулар билан муросасозлик йўлига ўтиб олганлиги ишлаб чиқаришга катта зиён етказмоқда. Бу баъзан техникани ишлатмасликда ва минерал ўғитдан пала-партиш фойдаланаётганликда кўзга ташланади. Шуниси ачинарлики, 500 минг сўмликдан зиёд турли техника ҳар ерда қаровсиз ётганлиги маълум бўлди. Наҳотки, давлат мулкига шунчалик бефарқ қаралса.

Музокарада сўзга чиққан коммунистлардан 1-бўлим бошқарувчиси Азизбой Қўзиев, 6-бўлим бошқарувчиси Улуғбек Қўлдошев бу танқидий мулоҳазани қўллаб-қувватлашди. Улар совхозда ишчи кучи етарли бўлмаган бир шароитда техникага етарли баҳо берилмаётганлигини, шунингдек, малакали механик-ҳайдовчилар тайёрлаш талаб даражасида эмаслигини кескин танқид қилишди ва бош инженер Ҳамид Эшмўминов адресига жиддий мулоҳазалар билдиришди.

Ҳисобот-сайлов йиғилишида ерларни комплекс ўзлаштиришдаги хато ва камчиликлар, айрим коллективлар номигагина бригада пудратига ўтганлиги, аслида эса эскича услубда ишлаётганлиги ҳақида бригада бошлиғи Янгибой Бойназаров, катта экономист Саидмурод Ғойибов, совхоз директори Қурбон Аминов алоҳида тўхталдилар.

Район партия комитетининг иккинчи секретари Я. Расулов билдирилган барча танқидий фикр-мулоҳазалар район партия комитети назоратига олингани ва унинг ижроси бошланғич партия ташкилоти секретарлари семинарларда, ҳар ҳафтада бўладиган оператив йиғилишларда эшитиб борилишини маълум қилди.

Ҳисобот-сайлов йиғилишида коммунистлар ҳар бир звено, бригада ва бўлимда партия, давлат интизомини мустаҳкамлай бориб, оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш, КПСС XXVII съезди шарафига давлатга 4300 тонна пахта сотиб, йиллик планни 27 зарбдор иш кунида бажаришга аҳд қилдилар. Йиғилиш муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилди.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КПСС XXVII СЪЕЗДИГА — 27 ЗАРБДОР ЎН КУНЛИК!

ТАШАББУСКОРЛАР ЙЎҚЛАМАСИ

ҲАР РЕЙСДА ИҚТИСОД

Телефонда — Бухоро-1-локомотив депосининг машинисти А. ВЛАСОВ

КПСС XXVII съезди шарафига эълон қилинган 27 зарбдор ўн кунликнинг ўн учинчисига якун ясадим. Ёрдамчим Баҳром Ҳайдаров билан бу давр ичида қилинган ишларни ҳисоблаб кўрсак, натижалар дурует.

Зарбдор ўн кунликлар бошлангандан буён 3,5 минг литрдан зиёд дизель ёнилғисини тежаб қолиб, шунинг ҳисобига бешта пассажир составини манзилга ташидик.

Ҳар сафар рейсга чиқишдан илгари тепловозни депо ремонтчиларидан қабул қилиб олишга бир соат вақт ажратилади. Бу ерда тежамкорлик қўл келмайди. Биз одатда ўз ҳисобимиздан ишга вақтлироқ чиқиб, қабул қилиш юмушларига икки соатдан оз вақт сарфламаймиз. Барча асбоб-ускуналар бафуржа текшириб кўрилса, локомотив йўлда панд бермайди. Ҳали бирор марта ҳам бизнинг айбимиз билан ҳаракат графиги бузилган эмас. Бунда ремонтчилар бригадаси мастери Виктор Шишкин, синовчи мастер Эдуард Шуригиннинг ҳам муносиб ҳиссалари бор.

КПСС XXVII съезди очиладиган кунгача камида 27 та составни тежалган ёнилғи ҳисобига манзилга етказишга ваъда берганман. Сўзимизнинг устидан чиқяпмиз. Экипажимиз ҳар рейс ҳисобига ўртача 80 литрдан ёнилғи иқтисод қилмоқда.

Депомизда тежамкорлар кўп. Фарҳод Аҳмедов, Анатолий Искандаров, Евгений Блакиткин машинистлик қилаётган экипажлар ҳам иқтисодий тежаш талабига қатъиян риоя қиляптилар.

Коллективда ташаббускорлар сафи тобора кенгаётгани натижалар салмоғи ортишига ёрдам бермоқда. Кейинги икки ойда белгиланган топшириқ даражасидан анча ўзиб ишладик.

ЎН ТЎРТИНЧИ ЎН КУНЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

Владимир Шишкиннинг Гулистондаги тажриба ремонт-механика заводига ишга келганига чорак аср бўлди. У бундан ўн беш йил муқаддам СМК—10 кранининг дастлабки туркумини ишлаб чиқаришда қатнашган эди. Ҳозир у корхона ветерани сифатида янги, анча такомиллашган СМК—101 кранини кўплаб ишлаб чиқаришга киришишда ёшларга бош-қош бўлмоқда. Смена топшириқларини ортиғи билан бажариб бошқаларга ўрнак кўрсатяпти.

В. ВТЮРИН фотоси (ЎзТАГ).

ҒОЛИБЛИКНИ ҚЎЛДАН БЕРМАЙМИЗ!

Сурхондарё областидаги Шарғун шахтасининг меҳнатчилари «КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ўн кунлик!» ватанпарварлик ҳаракатида ўрнак кўрсатишяпти. Кўмир қазиб олувчи шахтёрлар, брикет фабрикасининг ишчилари, инженер-техник ходимлар зарбдор ўн кунликларни қувончли натижалар билан якунлаш учун ўзаро мусобақани кун сайин қизитяптилар.

Ҳар бир зарбдор ўн кунлик охирида ғолибларни аниқлаш одат тусини олган. Сентябрь ойида ўтказилган ўн кунликлар якунига кўра корхонамиз меҳнат мусобақасида фахрий шахтёр, КПСС аъзоси Ҳақберди Раҳматов бошлиқ забойчилар бригадаси аъзолари ғолиб чиқишди. Бригада аъзолари ўн учинчи зарбдор ўн кунликда пландаги 334 тонна ўрнига 445 тонна аъло сифатли кўмир қазиб олдилар.

Бригадага уюшган 12 коммунистнинг ҳаммаси стахановчасига ишлаб ўн кунлик топшириғини ошириб бажарди. Л. Ладигин, А. Тиловов сингари пешқадам забойчилар ўн кунлик графигини 150 процент адо этдилар. Йил бошидан бери эса планга нисбатан 1639 тонна, зиммага олинган социалистик мажбуриятларга нисбатан 739 тонна кўп «қора олтин» қазиб чиқаришди. Беш йиллик план барвақт, ошириб бажарилди. Бригада аъзолари келгуси зарбдор ўн кунликларда ҳам ғолибликни қўлдан бермасликка аҳд қилиб, астойдил меҳнат қиляптилар.

Биз меҳнат қилаётган «Шарғун» шахтаси коллективи кўмир қазиб олиш ва брикет ишлаб чиқариш бўйича ўтган тўққиз ой топшириғини анча ошириб адо этди. Ёки пландаги 81 минг тонна ўрнига 84,7 минг тонна кўмир, 76 минг ўрнига 77 минг тонна кўмир брикети ишлаб чиқарилди. Фақат сентябрь ойидагина планга қўшимча 800 тонна кўмир қазиб олинди ва 810 тонна кўп брикет ишлаб чиқарилди. Шу йил бошидан бери ишлаб чиқарилган ялпи маҳсулот 2 миллион 711 минг сўмликни ташкил этди. Бу, белгиланганидан 103 минг сўмлик ортиқдир. Маҳсулот реализация қилиш 9 ойлик топшириғи 103,9 процент, меҳнат унумдорлигининг ўсиши 104,6 процентга тенг бўлди.

Рамазон ТОШҚУЛОВ,
«Шарғун» шахтаси проходкачиси.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАРИ КУНДАЛИГИ

УЮШҚОҚЛИКНИ КУЧАЙТИРИБ, ТЕРИМ СУРЪАТИНИ ОШИРАЙЛИК

Республикамиз пахта далалари, тайёрлов пунктлари, заводларида янги ҳосилни йиғиштириб олиш, тайёрлаш ва қайта ишлаш бўйича қизғин кураш давом этмоқда.

Социалистик мусобақада Хоразм, Фарғона ва Бухоро областларининг пахтакорлари пешқадамлик қилмоқдалар. Бу областларда ҳозирга қадар планнинг 52—56 проценти миқдорида «оқ олтин» тайёрланди. Сурхондарё ва Қашқадарё областларининг кўплаб илғор хўжаликлари ингичка толали пахта тайёрлаш бўйича ўн биринчи беш йиллик планларини муддатидан илгари адо этдилар.

Республика хўжаликларида уруғлик пахта тайёрлаш ниҳоясига етказилмоқда. Ҳозирга қадар 423 минг тонна ёки планнинг 80 проценти миқдорида уруғлик пахта тайёрланди.

Андижон, Наманган, Фарғона, Хоразм областларининг хўжаликлари ва бошқа областларнинг кўплаб районлари районлаштирилган ва истиқболли ғўза навларидан юқори сифатли уруғлик пахта тайёрлаш планларини бажардилар.

Тошкент, Наманган, Фарғона областлари ва Қорақалпоғистон автоном республикасида йиғим-терим суръати тобора оширилмоқда ва кунига йиллик планнинг 3-4 процентига тенг пахта тайёрланаётир. Бу жойларда ишчи кучлари ва терим техникаси қувватларидан самарали фойдаланиляпти. Ҳар бир терим агрегатининг кундалик иш унуми 5-6 тоннани ташкил этмоқда.

«Оқ олтин» мавсуми ҳал қилувчи босқичга кирди. Аммо Қашқадарё ва Сирдарё областларида йиғим-терим асоссиз чўзиб юборилмоқда. Бу областларда мавжуд резервлардан тўла фойдаланилмаяпти. Қашқадарё областида пахта териши лозим бўлган кишиларнинг учдан бир қисми далага чиқмаётир. Ҳар бир теримчи ўртача 39 килограммдан пахта теряпти, холос. Область хўжаликлари дефолиацияга барвақт киришганликларига қарамай «зангори кема»лар жуда секинлик билан ишга солинмоқда. Кунига турли баҳоналар билан 1600 дан зиёд терим машинаси бекор турибди. Ишлаётганларининг ҳам ҳар бири билан 2,5 тоннадан хом ашё териб олинмоқда.

Йиғим-теримда асосий оғирлик агрегатлар зиммасига юкланган Шаҳрисабз, Яккабоғ, Чироқчи ва Усмон Юсупов районларида машина теримига анча кеч тушилди.

Сирдарё областида пахта тайёрлаш суръати жуда паст. Бу ерда кунига 1000 та «зангори кема» турли сабабларга кўра теримда қатнашмаяпти. Ворошилов, Комсомол, Меҳнатобод районларида мавжуд агрегатларнинг қарийб ярми, Ильич районида эса 200 та «зангори кема» ишламаётир. Далага чиқарилган техниканинг иш унуми 2,2 тоннадан ошмаяпти.

Фарғона, Бухоро областлари ва район агросаноат бирлашмаларининг, хўжаликларнинг раҳбарлари мавжуд техникани теримга тўла жалб қилиш ҳисобига пахта тайёрлаш суръатини кескин оширишлари мумкин. Аммо мазкур областлар, шунингдек, Самарқанд, Хоразм областларида машина теримига етарли эътибор берилмаяпти. Фақат Бухоро областининг ўзида теримга тайёрланган 3896 та машинанинг атиги 870 таси ишлатиляпти. Бухороликлар дефолиацияни биринчи бўлиб бошлаган бўлсалар-да, кунига 3000 тадан зиёд «зангори кема» теримда қатнашмаяпти. Натижада областда машина терими плани бугунгача 11 процентдан кўпроқ бажарилди, холос. Шофиркон, Бухоро, Пешку, Когон районларида эса бу кўрсаткич 4-8 процентни ташкил этади.

Самарқанд областида 1800 та, Навоий областида 900, Хоразм областида 600, Қорақалпоғистон автоном республикасида 1000, Фарғона областида 1300 тадан кўпроқ терим машинаси ишламаяпти. Охунбобоев, Бағдод, Тошлоқ ва Фарғона районларида машина терими планларининг бажарилиши хавф остида. Бу районларда машина терими планлари 3-8 процент адо этилган.

1984 йил ҳосилини қайта ишлаш якунларига кўра хом ашё сифатининг яхшилиги ва тола чиқишининг юқорилиги туфайли кўплаб хўжаликлар қўшимча ҳақ олишга эришдилар. Бу кўрсаткич республика бўйича 62 миллион сўмдан ошиб кетди. Илғор хўжаликлар бу йил ҳам хом ашёнинг табиий хусусиятларини сақлаб қолиш, сифатини ошириш чораларини кўрмоқдалар. Ҳосилни ГОСТ талаблари асосида зарур кондицияга етказиб топширмоқдалар. Машина теримини дала—бункер—тележка—тайёрлов пункти асосида ташкил этмоқдалар. Бироқ ҳамма ерда ҳам бу муҳим тадбирга етарли эътибор берилмаётир. Айрим хўжаликларда теримчилар пахтани йўл четлари, ўқариқлар бўйларига тўкмоқдалар, механизаторлар прицеплар етарли бўлмаганлиги сабабли бункерлардаги «оқ олтин»ни дала четларига бўшатишяпти. Хом ашёни ташиш чоғида прицепларнинг усти шолча ва брезентлар билан ёпилмаётир. Натижада қабул пунктларига пахта ифлослик даражаси юқори ҳолда келтирилаётир.

Ленин йўли районидаги Будённий номли, Қарши районидаги «Ленинизм» совхозлари, Қамаши районидаги «Коммунизм йўли», Хўжайли районидаги Ленин номли колхозлар, Кегайли районидаги Куйбишев номли совхоз, Хатирчи ҳамда Қизилтепа районларидаги кўплаб хўжаликларда пахта уруғчилиги кўрсатмалари бузилиб, қабул пунктларига намлиги 9,9-10,5 процент, Косон районидаги Энгельс номли колхозда эса ҳатто 10-12,5 процент бўлган уруғлик пахта топширилмоқда. Ҳолбуки, ГОСТ нормаларига кўра топширилаётган пахта намлиги 8 процентдан ошмаслиги лозим.

Дефолиация сифатли ўтказилмаганлиги, далалар бегона ўтлардан батамом тозаланмаганлиги туфайли Қарши районидаги Энгельс номли, «Коммунизм» колхозлари ва «Ленинизм» совхозида қабул пунктларига машинада териб топширилаётган хом ашёнинг ифлослиги 18-20 процентни ташкил этяпти.

«Сурхон» совхозининг 1-, 2-, 8-бўлимларида қўлда терилаётган пахтанинг ифлослиги нормадаги 3 процент ўрнига 3,5-5,5 процентга етяпти. Натижада Сурхон тайёрлов пункти ходимлари ифлослиги ГОСТ нормасидан юқори бўлган 24 тележка пахтани хўжаликка қайтардилар. Айрим хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассислари келаси йил ҳосили ҳақида ўйламаяптилар. Масалан, Жиззах ва Сирдарё областларида уруғлик пахта тайёрлаш плани 20-25 процент, Қорақалпоғистон АССРда 34, Қашқадарё областида 60 процент бажарилди.

Юқорида номлари тилга олинган областлардаги уруғчилик хўжаликларининг раҳбарлари, мутахассислари уруғлик келгуси йилнинг ҳосилигина эмас, балки пахтачилик тараққиётининг асоси эканлигини унутмасликлари лозим. Шу туфайли уруғлик пахта барча навлар ва репродукциялар бўйича юқори сифатли ҳолда тайёрланиши учун лозим бўлган чораларни кўрмоқлари керак.

Айрим пунктларда ҳосилни қабул қилишга пухта ҳозирлик кўрилмаган. Шунинг учун ГОСТ талаблари бузилмоқда, баъзи кунлари қабул қилинган пахта сифати тахминан баҳоланмоқда. Улардаги мавжуд «АПС-4» приборлари соз эмас, таҳлиллар ўртача кундалик намуналарга қараб мунтазам чиқарилмаётир. Бундай нуқсонларни Ульянов районидаги Будённий номли, Қамаши районидаги «Чим» тайёрлов пунктлари, Қизилтепа ва Хатирчи районларидаги қатор пахта заводларида ҳам кўриш мумкин.

«Ҳосил—85»

ПАХТАЗОР ХАБАРЛАРИ

МАРРА — 40 ЦЕНТНЕР

Жиззах районидаги Дзержинский номли совхоз пахтакорлари йиллик планни бажардилар. 207 гектар ердан давлатга 501 тонна биринчи сорт пахта етказиб берилди. Ҳамроқул Эшонқулов, Пардабой Холмуродов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳар гектар ердан 29-30 центнердан ҳосил олинди. Пахтакорлар давлатга яна 300 тонна «оқ олтин» топшириб, ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш учун курашмоқдалар.

Шу райондаги Навоий номли колхоз механизатори Маматмурод Султонов ҳар куни тўрт қаторли машина билан 12-14 тоннадан пахта теряпти. У бугунгача 100 тонна пахта терди.

Ш. ЗИКИРОВ.

СУВОРИЙЛАР ҒАЙРАТИ

ФАРҒОНА. Мавсумда 2250 тонна пахтани машиналар ёрдамида териб олишга аҳд қилган Бувайда районидаги Киров номли колхоз механизаторлари йиғим-терим суръатини кун сайин оширмоқдалар. Мавсумда камида 200 тоннадан «оқ олтин» териб беришга сўз берган А. Долимов, Т. Алиев каби илғор механизаторлар кунига 7-8 тоннадан дурдона териб, хирмонга барака киритишмоқда.

К. ЖУМАЕВ.

МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

Ўзбекистон районидаги Ғафур Ғулом номли колхознинг Абдулазиз Раимов бошлиқ бригадаси аъзолари йиллик план бажарилганлиги ҳақидаги ғалаба рапортига имзо чекдилар. Улар 53 гектар ернинг ҳар гектаридан 34,5 центнердан ҳосил олишди. Бригадада ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш учун жўшқин меҳнат давом этмоқда. Хосиятхон Тожиматова, Сорахон Мадалиева сингари кўпмингкилограммчилар, айниқса, ғайрат кўрсатиб ишлаб, кунлик топшириқни 1,5-2 ҳисса ошириб бажармоқдалар.

С. ЎНАРОВ.

ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

СИРДАРЁ. Меҳнатобод районидаги «Пахтакор» совхозининг 3-бўлимига қарашли Шермуҳаммад Юсупов бошлиқ бригада коллективи областда биринчи бўлиб зафар қучди. Заршунослар пландаги 43 тонна ўрнига 74,5 тонна ҳосил кўтариб, йиллик планни ошириб адо этдилар. Улар оширилган мажбурият ҳисобига пахта топширишмоқда.

Шунингдек, Оқолтин районидаги «Чинобод» совхозининг Доулбой Бегимқулов бошлиқ бригадаси ишчилари ҳам давлатга пахта сотими йиллик планини ошириб бажардилар.

А. УМАРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

ТАСС, АПН ва ЎзТАГ мухбирлари хабар қиладилар

• Хабарлар • Воқеалар • Фактлар

ЖЕНЕВАДАГИ МУЗОКАРАЛАРДА

ЖЕНЕВА. (ТАСС). 2 октябрь куни бу ерда ядровий ва космик қуролларга бағишланган Совет—Америка музокаралари доирасида стратегик қуроллар масалалари билан шуғулланувчи группанинг мажлиси бўлиб ўтди.

КОБУЛДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

КОБУЛ. 2 октябрь. (ТАСС). АХДП Марказий Комитетининг Бош секретари, АДР Революцион Кенгашининг Раиси Б. Кармал бу ерда Совет маданияти кунларида қатнашиш учун мамлакатга келган совет ёзувчилари делегациясини қабул қилди. Бўлиб ўтган суҳбат чоғида Б. Кармал жамият турмушининг ҳамма соҳаларини ифодалайдиган ва инсонни маънавий тарбиялаш ишига хизмат қиладиган совет адабий асарлари Афғонистоннинг ёш ёзувчилари учун намуна эканини айтди. СССР ва АДР адибларининг ижодий ҳамкорлиги афғон — совет дўстлигини мустаҳкамлаш ишига кўп жиҳатдан хизмат қилади.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

Байрутда 30 сентябрь куни экстремист мусулмон гуруҳларидан бири Ливандаги совет муассасаларининг тўрт ходимини гаров тариқасида ушлаб турганлиги илгари хабар қилинган эди. Шу жиноий ҳаракатни қилган кимсалар Ливанда ўзаро мухолифлик қилаётган гуруҳларнинг қуролли ҳаракатларига дахлдор талабларни ўртага қўйдилар, бу ишга Совет Иттифоқининг асло алоқаси йўқ.

Совет томони дарҳол совет гражданлари озод қилинишига эришиш учун ҳамма чораларни кўрди. Аммо жиноятчилар уларни зўравонлик билан ҳамон ушлаб турибдилар, 2 октябрда эса улар совет гражданларидан бирини ўлдирдилар.

Ҳеч бир кечириб бўлмайдиган ёвузлик қилинди. Совет Иттифоқи ҳамиша Ливан халқининг ва бошқа араб халқларининг дўсти, Ливаннинг бирлиги, мустақиллиги ва территориал бутунлигини сақлаб қолишнинг, бу мамлакатда қон тўкиш тўхтатилишининг ва бу ердаги мавжуд муаммолар сиёсий воситалар билан ҳал этилишининг изчил тарафдори бўлиб келганлиги учун ҳам бу ёвузликни кечириб бўлмайди.

Ливан ичидаги ўзаро жанжалларни қасддан авж олдираётган Исроил шу жанжалларнинг энг асосий сабабчисидир, совет гражданлари ҳам шу жанжалнинг бегуноҳ жабрдийдаларидир. Шунинг учун ҳам Исроил ўзининг мана шу сиёсати оқибатлари учун жавоб бериши керак.

Аммо бу нарса совет гражданларига нисбатан ёвузлик ҳаракатининг бевосита ташкилотчилари ва ижрочилари бўлган кимсаларнинг айбини соқит қилмайди.

Жиноий ҳаракатларнинг пайини қирқиши, совет гражданларидан ўч олинишига йўл қўймаслиги мумкин бўлса ҳам, аммо бунинг учун имкони бўлган ҳамма ишни қилмаган кишилар ҳам қисман жавобгардирлар. Уларнинг мана шундай феъл-атвори Совет Иттифоқининг уларга нисбатан муносабатига жуда салбий таъсир қилмаслигига улар ҳам умид боғламасликлари керак.

Совет ҳукумати совет кишиларининг зудлик билан ва ҳеч шартсиз озод қилинишини қатъий талаб қилади. Бу ишдаги сусткашлик, айниқса совет гражданларига зўрлик қилиш бунга бирон-бир тарзда алоқадор бўлган ҳамма кишиларнинг айбини баттар оғирлаштиради.

ТАСС баёноти

Исроил яна бир агрессив ҳаракат қилди. 1 октябрь куни Исроил авиацияси Исроилдан 2000 километр нарида жойлашган суверен араб давлатининг пойтахти — Тунис атрофини бомбардимон қилди. Тунис ҳукуматининг розилиги билан у ерда турган Фаластин муассасаларининг биноларига ва тинч аҳолининг турар жойларига зарба урилди. Жуда кўп киши ўлди ва жароҳатланди.

Исроилнинг расмий вакиллари бутун дунёнинг кўз ўнгида қандай намоён бўлаётганликларидан асло андиша қилмай, ўзларининг шу қонли жиноятлари ҳақида ўтакетган сурбетлик билан ошкора мақтаниб гапирмоқдалар. Уларнинг Исроил террор қилиш «ҳуқуқи»га эга, деб қилаётган даъволари ўз ориятсизлиги жиҳатидан Исроилнинг ҳомийси— Америка Қўшма Штатлари одат тусига киритган давлат терроризми сиёсатининг айни ўзидир.

Шундай қилиб, Исроилнинг Тунисга қарши қилган агрессияси ва умуман унинг Тунисдаги жиноятлари Исроил раҳбарларининг Яқин Шарқда тинчликка интилаяпмиз, деб айтган гаплари нақадар риёкорлигини яна бир бор кўрсатди. Исроил аввалгидек агрессия йўлидан бораётган экан, арабларга жабр-зулм қилиш, ўзларининг миллий ҳуқуқлари учун курашаётган фаластинликлардан ўч олиш йўлидан бораётган экан, араб қўшнилар билан қандай тинчлик ҳақида, Яқин Шарқда қандай хавфсизлик ҳақида гап бўлиши мумкин. Бу йўл Яқин Шарқдаги кескинликни тағин ҳам кўпроқ кучайтиришга, янги-янги зўравонликларга олиб бориши муқаррар.

Исроил мана шуларнинг ҳаммаси учун тўла-тўкис жавобгар бўлиши керак. Исроилнинг агрессив ҳаракатларига кескин зарба бериш халқаро ҳамжамият барча аъзоларининг, ҳамма мамлакатлардаги тинчликсевар кучларнинг бурчидир.

СССРда Тунисга қилинган ёвузларча ҳужумни ғазаб билан қораламоқдалар. Совет кишилари Исроил агрессиясига ва империализм кирдикорларига қарши одилона кураш олиб бораётган Фаластин халқи ва бошқа араб халқлари билан бирдам ва мададкор эканликларини яна изҳор қиладилар.

Дўстлик ойлиги тугади

СССР билан ВСР ўртасида йил сайин мустаҳкамланиб бораётган алоқалар иккала мамлакат халқлари манфаатларига, тинчлик ва социализм ишига самарали хизмат қилмоқда. Бу ҳақда совет жамоатчилиги вакилларининг йиғилишларида таъкидлаб ўтилди. Йиғилишлар Совет-Вьетнам дўстлиги ойлиги доирасида ўтказилди. Вьетнам мустақил деб эълон қилинганлигининг 40 йиллигига бағишланган бу ойлик иккала мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама қардошлик алоқаларини ривожлантириш йўлида янги одим бўлди. Ойликнинг кенг ва ранг-баранг программаси совет кишиларига янги ҳаёт қураётган социалистик Вьетнамнинг муваффақиятлари билан яқиндан танишиш имконини берди. Мамлакатнинг кўпгина шаҳарлари ва қишлоқларида дўстлик митинглари ва кечалари, вьетнамлик дўстлар билан учрашувлар, турли йилларда Вьетнамда ишлаган совет мутахассислари иштирокида давра суҳбатлари бўлиб ўтди.

Кўргазмалар ойлик программасидан катта ўрин олди. Улар орасида Хо Ши Мин туғилган куннинг 95 йиллигига ва Вьетнам мустақиллиги эълон қилинганлигининг 40 йиллигига бағишланган экспозициялар, совет рассомлари асарлари кўргазмаси бор.

(ТАСС).

СИЁСИЙ МАСЛАҲАТЛАШУВЛАР АРАФАСИДА

ПЕКИН, 2 октябрь. (ТАСС). Совет ҳукуматининг махсус вакили, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Л. Ф. Ильичев Совет — Хитой сиёсий маслаҳатлашувларини ўтказиш учун бугун Пекинга келди. Аэродромда уни Хитой ҳукуматининг махсус вакили, ХХР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Цянь Цичэнь ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида СССРнинг ХХРдаги элчиси И. С. Шчербаков, шунингдек бир қанча социалистик мамлакатларнинг Пекиндаги дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари бор эди.

Совет — Хитой сиёсий маслаҳатлашувларининг навбатдаги даврaси 4 октябрда бошланади.

ИККИ ТУЗУМ, ИККИ ТАҚДИР

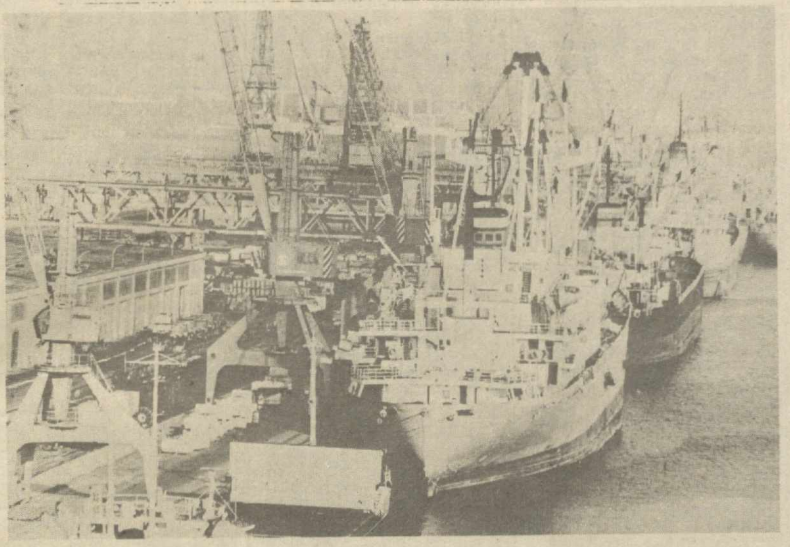

СОЦИАЛИЗМ ШАРОФАТИ

ГЕРМАНИЯ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ. Мамлакат меҳнаткашлари Германия Бирлашган социалистик партиясининг XI съезди шарафига мусобақани авж олдирмоқдалар.

Бу анжуманни муносиб кутиб олиш, 1985 йил топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун умумхалқ ҳаракатида йирик порт — Росток денгизчилари ибрат кўрсатишаётир.

Портда янги техникани жорий этиш бўйича белгиланган тадбирларни муваффақиятли амалга оширишяпти. Бу йил умумий миқдори 20 миллион тонна бўлган юк буюртмачиларга етказиб берилади. Суратда: Ростокдаги «денгиз дарвозаси».

АДН—ТАСС фотоси.

КАПИТАЛИЗМ КУЛФАТИ

ЖАНУБИЙ АФРИКА РЕСПУБЛИКАСИ. Соуэто шаҳрида армия ва полиция томонидан ўтказилган тинтув натижасида 500 мактаб ўқувчиси қамоққа олинган. Улар мамлакатда фавқулодда ҳолатнинг бекор этилишини талаб қилишган. Ирқчилар кўраётган чора-тадбирларга қарамай, Жанубий Африка ёшларининг оммавий намойишлари тўхтамаяпти. Суратда: мактаб ўқувчилари ва уларнинг қариндошлари. Милтиқ кўтарган жанубий африкалик солдат қуролсиз кишиларга қарата ўт очишга ҳам тайёр.

АП—ТАСС телефотоси.

НОСИР ХОТИРАСИ

ҚОҲИРА, 1 октябрь. (ТАСС). Бу ерда Ж. Абдил Носир хотирасига бағишланган тантанали мажлис бўлиб ўтди. Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги миллий комитети Мисрнинг собиқ президенти вафот этган куннинг 15 йиллиги муносабати билан уюштирган тадбирда комитет раҳбарлари ва активлари, жамоатчилик вакиллари иштирок этдилар. Мажлисда чет эллик мисршунослар, атоқли давлат арбоби тўғрисидаги китоблар ва мақолаларнинг муаллифлари меҳмон сифатида иштирок этдилар.

Мажлис қатнашчиларининг нутқларида жаҳон миллий озодлик ҳаракатини ривожлантиришга ва қўшилмаслик ҳаракатини қарор топтиришга Носир салмоқли ҳисса қўшганлиги айтиб ўтилди. Осиё ва Африка халқлари бирдамлик ташкилотига асос солишдаги роли алоҳида таъкидланди.

Носир бутун ҳаётини, деб уқтирилди мажлисда, Миср халқига хизмат қилишга, унинг манфаатларига ва орзу-умидларининг рўёбга чиқарилишига бағишлади. Миср Носир раҳбарлигида сиёсий ва социал-иқтисодий соҳаларда каттагина ютуқларга эришди, Совет Иттифоқи ва бошқа социализм мамлакатлари билан ҳар томонлама тенг ҳуқуқли ҳамкорлик йўлига тушиб олди. Носир ўз мамлакатини мустақил прогрессив йўлда ривожлантириш истиқболини СССР билан дўстлик, араб мамлакатларининг империализмга қарши курашдаги бирлигини мустаҳкамлашда деб билди.

Мажлис қатнашчилари ва меҳмонлар Жамол Абдил Носир ҳаёти ва фаолиятига бағишланган фотосуратлар ва китоблар виставкасини кўздан кечирдилар.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ САБОҚЛАРИ

Тошкентда ўқиётган афғонистонлик студентлар Муҳаммад Насим ва унинг умр йўлдоши Вакиланинг тили чиқаётган бир ярим яшар қизчаси Диба бир йўла уч тилни пушту, рус ва ўзбек тилларини ўрганмоқда.

— Ўзбекистон пойтахти бизлар учунгина эмас, шу билан бирга, бу ерда туғилган қизчамиз учун ҳам қадрдон шаҳардир, — дейишади ёш ота-она. — Биз Тошкентда кўпгина дўстлар орттирдик, пухта билим олмоқдамиз.

Қобулдан келган Муҳаммад Насим — Тошкент политехника институтининг 5 курс студенти, инженерлик-қурилиш факультетида ўқийди.

— Янги ҳаёт қуриш, тинч меҳнат ҳам революцияни ҳимоя қилиш демакдир, — дейди Муҳаммад. — Тез орада Афғонистон миллий экономикасини ривожлантириш учун зарур бўлган геодезист мутахассислигини эгаллайман. Мен ва ватандошларим бу ерда олаётган билим, ўзбекистонлик ҳамкасбларимизнинг бой тажрибаси саноат корхоналари, гидротехника иншоотлари, ирригация каналлари қуришда, посёлкаларни лойиҳалаштиришда ёрдам беради.

Муҳаммаднинг рафиқаси Вакила Афғонистонга иккита диплом билан қайтади. У тўқимачилик билим юртини аъло баҳолар билан тамомлади. Бир йилдан кейин педагоглик ихтисосига эга бўлади.

Афғонистонлик бу иккала ёшнинг тақдири мамлакат тақдири билан чамбарчас боғланган. Апрель инқилоби

Ўзбекистон ва жаҳон

бошланган пайтда Муҳаммад ва Вакиланинг ота-оналари халқ томонида бўлиб, ёш республиканинг иқтисодий ва социал ўзгаришларида актив иштирок этдилар.

— Душманлар отамни, акамни ўлдирдилар. Бутун оиламиздан ўч олмоқчи бўлдилар, —дейди Вакила. — Мен Муҳаммад иккаламиз бошдан кечирган азоб-уқубатларни қизимиз сира кўрмасин дейман. Амин ҳукмронлиги вақтида эрим қамоққа олинди. Душманлар у 18 ёшидаёқ Афғонистон Халқ Демократик партиясига аъзо бўлганлиги учун ундан ўч олишди. Апрель революцияси ғалаба қозонгандан кейин у халқ милициясига кирди.

Ҳозир Муҳаммад Насим— Тошкент политехника институтида таълим олаётган АХДП аъзолари бўлган студентларнинг партиявий раҳбари, афғонистонлик ёшлар орасида катта сиёсий ишлар олиб бормоқда.

— Тошкентдаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида мамлакатимизнинг 800 дан кўпроқ вакили ўқимоқда, — дейди Муҳаммад. — Биз бу ерда интернационализм сабоғини олмоқдамиз. Совет ёшлари билан биргаликда тинчлик учун, ҳарбий хавфга қарши курашиб, халқаро ҳаётнинг энг муҳим масалалари юзасидан конференциялар ўтказамиз. Буларнинг ҳаммаси мамлакатимиз ёшлари ўртасида ҳамжиҳатлик ва дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга кўмаклашиб, тинчлик ва социализм юксак ғояларини пропаганда қилиш соҳасидаги тажриба билан бизни бойитади.

И. ГРЕБЕНЮК,
ЎзТАГ мухбири.

Чет эллик авторлар минбари

КОСМОСДАГИ МУСТАМЛАКАЧИЛИК

Ғарбда космосни ўзлаштириш билан мустамлакачилик тарихи ўртасида қизиқ бир ўхшашлик бор. Мустамлака империяларини барпо этиш территорияларни тадқиқ этишдан бошланган, сўнгра диний қарашлар олиб кирилган, ундан кейин ҳарбий босқинчиликка ўтишган ва, ниҳоят, ҳамма нарса йирик капиталга қўш-қўллаб тутқазилган.

Космосни ўзлаштиришда ҳам шунга ўхшашлик бўляпти. Олдинига тадқиқотлар, сўнгра ҳарбийлаштириш, ва, ниҳоят, катта бизнеснинг аралашувини кўрамиз. Қадимги мустамлакаларда империалистик давлатлар қаттиқ рақобатлашишган. Шундай рақобат космосда авж олдирилди. Аввал йўлдошлар бозорида Америка монополияларининг қўли баланд келиб турди. Энди улар билан Европа монополиялари ким ўзар ўйинини бошлаб юборишди. Рақобатлашув жиддий тус олди.

Франция, Англия ва Ғарбий Германия маблағлари комбинациясини ўзида мужассам этган Европа космос программаси йирик капиталга Американикидан арзонроқ тушмоқда. Бунинг устига анча пухта. Алоқа йўлдоши учириш Ғарб монополияларига 60 миллион долларга тушяпти. Бу Американинг «Шаттл» системасидаги йўлдошни учиришдан анча арзон. «Шаттл»нинг ҳар биттаси 400 миллион доллар туради.

Бир пайтлар анча йилларни кўзлаб йўлдошлар бозорини ўзига тўла бўйсундиришни режалаштирган Қўшма Штатлар космосга йўлдош учиришга эндигина киришган Ғарбий Европа мамлакатларининг уринишлари устидан очиқдан очиқ кулган эди. Сўнгра европаликларга муваффақият кулиб боқди. 1991 йилга бориб космосга 250 тача йўлдош учирилиши ҳисоблаб чиқилган. Европа космик агентлиги АҚШ томонидан бўладиган қақшатқич рақобат шароитида 100 дан ортиқ йўлдошни орбитага чиқаришга эришилади, деб ҳисоблайди. Бу йил Ғарбий Европа яна бешта йўлдош учиришни кўзлаяпти.

Англия савдо ва саноат министрлигининг ҳисоб-китобига кўра, Ғарбда ҳар йили йўлдош сотиб олиш ва учиришга бир миллиард доллар атрофида маблағ сарфланмоқда. 1990 йилга бориб бу рақам йилига уч миллиард долларгача кўпаяди. Хўш, даромад масаласида аҳвол қандай бўлади?

Америка ва Европа монополияларининг йўлдошлар бозоридаги кескин рақобатини шу ишдан келадиган улкан даромадга боғлиқ, деб тушуниш керак, тан олди яқинда «Санди таймс» газетаси. Одатдагидек, бу даромадларнинг ҳаммаси солиқ тўловчилар ҳисобидан тўланади.

Шу тариқа, космик фазо монополиялар хўжайин бўлиши режалаштирилган даромадли соҳага айланиб қолмоқда.

Жеймс ОЛДРИЖ,
инглиз ёзувчиси.
(АПН). Лондон.

МЕКСИКА:

ЕР ОСТИ СИЛКИНИШЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Кўрилган зарарни баҳолаш ва зилзила оқибатларини тугатиш ишларини ташкил этиш бўйича Мексикада тузилган давлат комиссияси табиий офат етказган моддий зарар тўғрисидаги умумлаштирилган маълумотларни эълон қилди.

Мехикода фожиали фалокат натижасида 412 бино бутунлай вайрон бўлган. Иншоотларнинг 3 мингдан ортиғи жиддий шикастланган, шундан 500 дан кўпроғини қайта тиклаб бўлмайди, улар бутунлай олиб ташланади.

Давом этаётган кучсизроқ ер қимирлашлар ремонт ишларига ҳалақит бермоқда. 19 дан 30 сентябргача миллий сейсмология хизмати асбоблари пойтахтда (зилзила марказида) Рихтер шкаласи бўйича 4,5-5 балл кучга эга бўлган 70 дан зиёд ер ости силкинишларини қайд этди.

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

● ТАРБИЯГА 37 СЕКУНД

Кейинги йилларда 15-24 ёшли америкаликлар орасида ўз жонига қасд қилиш сезиларли кўпайди, деб ёзади испанларнинг «Камбио-16» журнали. АҚШнинг Далласида бўлиб ўтган психиатрлар учрашувида шу нарса қайд қилиндики, ёшларнинг наркотик моддалар қабул қилишга интилишлари жуда кучайган. Бу табиий ҳолдир, деб таъкидлайди доктор Памела Кантор. Чунки америкалик оталар ўз фарзандларининг тарбияси учун бир кеча-кундузда жуда кам вақт — атиги 37 секунд сарфлайдилар, холос.

● ПУЛ АЛМАШТИРИШ — БАҲОНА

Исроилда пул алмаштирилди. Янги пул шу давргача муомалада бўлган шекел қийматини минг баробар оширише кутиляпти. Давлат раҳбарлари пул алмаштириш техника тараққиёти ва пул ҳисобини енгиллаштириш мақсадида амалга оширилди, деб изоҳлаяптилар. Аслида Исроилда инфляциянинг ҳажми 400 процентдан ошиб кетди.

Нон маҳсулотлари ва бошқа халқ истеъмоли моллари нархи 100 процент ортди. Исроиллик иқтисодчиларнинг иқрор бўлишларича, бу реформа ё инфляция ўсишини бир оз жиловлайди ёки нарх-навони янада кўтариб юборади.

• ШАРҲЛОВЧИ МИНБАРИ

ҲАРБИЙ БЮДЖЕТЛАР

Халқлар тинчлиги ва планета хавфсизлиги ишига катта зарар етказаётган, ядровий ҳалокат хавфини кучайтираётган милитаризмни авж олдириш йўлига Вашингтон расмий доиралари бошчилик қилмоқдалар. Бугун Оқ уйнинг асосий иши Пентагон иштаҳасининг тубсиз уммонини тўлдириш бўлиб қолди. АҚШ конгресси 1 октябрда бошланган янги молия йилида ҳарбий мақсадлар учун 302,5 миллиард доллар ажратиб беришга қарор қилди. Бу Пентагоннинг бу йилги бюджетидан 10 миллиард доллар кўпдир. 1986—1990 йилларда эса Америка ҳарбийларининг сарф-харажатлари икки триллион долларга етиб боради. Умуман, кейинги беш йил ичида АҚШнинг ҳарбий харажатлари йилига 11-15 процент ошди. Буларнинг ҳаммаси Оқ уй урушқоқ генераллардан ҳеч нарсани аямаётганлигини кўрсатиб турибди.

Хатарли милитаризм пойгасида Ғарбий Германия ҳам бор кучи билан қатнашмоқда. Бу йўсинда пойгада иштирок этиш мамлакат ва халқ манфаатларига тамомила зид эканлиги, бундай қалтис фаолият бирор наф келтирмаслиги Рейн соҳилларидаги расмий кишиларга маълум эмасга ўхшайди. Бугун Боннда қўйилаётган қадамлар унинг тинмай милитаризм йўлидан бораётганлигини кўрсатиб турибди. Агар бундан ўттиз йил муқаддам Ғарбий Германияда атиги 101 кўнгилли ҳарбий киши бўлган бўлса, ҳозир Бундесвер энг янги ҳарбий техника билан қуролланган ярим миллион кишилик армияга эга. Бундесвернинг ўртача йиллик ҳарбий бюджети 70 миллиард маркага тенг келмоқда.

Милитаризм касаллиги Буюк Британияда ҳам кенг тарқалган. Ҳукуматнинг расмий сиёсати унга кенг йўл очиб бермоқда. Агар мамлакатнинг ҳарбий бюджети 1978 йилда 9 миллиард фунт стерлингни ташкил қилган бўлса, янги молия йилида бу рақам яна 10 миллиардга ошади ва 19 миллиард фунт стерлингга етади. Лондонда гилар ҳамон ҳамма нарсани ҳарбий қудрат ҳал қилади, деган эски гапларга ишониб келмоқдалар.

Ҳозир ўтмиш сабоқларидан юз ўгириш ва уни унутиш ҳоллари япон оролларида ҳам тез-тез содир бўлмоқда. Токионинг тинмай милитаризмга ён босиши ва ҳарбий қудратни ошириш орқали ўз таъсирини кучайтиришга интилишини бошқача изоҳлаш мумкин эмас.

Яқинда Япония бош министрининг кабинети 1986—1990 йилларга мўлжаллан ган янги беш йиллик «мудофаа қурилиши» плани учун 18,4 триллион иен ажратишга қарор қилди. Бу пулга айлантириб ҳисоблангaнда мамлакат ялпи миллий маҳсулотининг 1,04 процентига тенг бўлиб, 1976 йилда қабул қилинган расмий ҳукумат қарорига зиддир. Чунки ушбу қарорга биноан мамлакатнинг ҳарбий харажатлари ялпи миллий маҳсулотнинг бир процентидан ошмаслиги керак. Токиода эса ҳарбий бюджет йил сайин ортиб бормоқда. Масалан, унинг ҳажми 1984 йилда 2 триллион 896 миллиард иенга, 1985 йилда эса 3 триллион 14 миллиард иенга тенг бўлди.

Тарих сабоқлари шуни кўрсатиб турибдики, милитаризм сиёсати халқларга ҳам, сиёсатдонларнинг ўзига ҳам асло яхшилик келтирмайди. Миллионлаб кишилар қони тўкилган, халқларни қийнаб-қақшатган жаҳон урушлари, саноқсиз ҳарбий можаролар ана шу мудҳиш империалистик йўлнинг қонуний оқибатларидир. Урушларга йўл очувчи милитаризмга тезроқ чек қўйилиши керак!

Милитаризм империализмнинг энг жирканч иллатларидан бири эканлиги тарихдан яхши маълум. Шу кунларда империализм кишилар учун жуда кўп оғир ва мусибатли кунлар келтирган милитаризмни кучайтириш орқали социализм устидан ҳарбий устунликни қўлга киритмоқчи бўляпти.

Етакчи капиталистик давлатларнинг янги, 1986 молия йилига мўлжалланган ҳарбий бюджетлари империалистик пойтахтлар ҳарбийлаштириш йўлини ўзларига асосий сиёсат қилиб олганликларини кўрсатиб турибди. Вашингтон, Бонн, Токио, Лондон ва бошқа пойтахтларда эълон қилинган рақамлар — миллиард-миллиард доллар, фунт стерлинг, марка ва иенлар социализм, демократия, тинчликка қарши кўз олайтираётган урушқоқ ҳарбийларни жуда хурсанд қилмоқда.

Миллиардлаб сўм фойда олишга одатланиб қолган ва ҳукуматлар сиёсатини ўз измида ушлаб турган ҳарбий-саноат комплекси ҳам, қуролфуруш монополия ва концернлар ҳам бу йўлдан ўта манфаатдордирлар.

Т. СОЛИЕВ.

• Хабарлар • Воқеалар • Фактлар • Хабарлар • Воқеалар • Фактлар

АЛИШЕР НАВОИЙ «ХАМСА»СИНИНГ 500 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

АСРЛАРДАН АСРЛАРГА

ЎЗБЕК адабиёти Ўрта Осиёдаги ривожланган, бой адабиётлардан бири бўлиб, унинг тараққиётига улуғ ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий бетакрор ҳисса қўшди. Хусусан, «Хамса»нинг яратилиши ўзбек адабиёти тарихида, умуман, ўзбек халқининг маънавий ва маданий тараққиётида такрорланмас воқеа бўлди. Бу асар туфайли шеъриятимиз жаҳон адабиёти юксаклигига кўтарилди, дунёдаги энг илғор адабиётлар билан тенглашди.

XV асрга қадар ўзбек адабиётида кўпроқ лирик жанрлар устунлик қилар, достончилик ҳали кенг қанот ёзмаган эди. Лирикада эса анъанавий мавзу ва ғоялар, образлар катта ўрин тутарди. Алишер Навоий ҳам ижодини лирикадан, яъни ғазал, рубоий, қитъа каби шеърий жанрларда қалам тебратишдан бошлади. XV асрнинг 80-йилларига келиб, шоирда ўз ижодига танқидий кўз билан қараш кучайди. Шу пайтгача бўлган ижодининг умумий кўлами уни қониқтирмай қўйди. У адабиёт, шу жумладан, ўзининг шеърияти ҳам реал ижтимоий-сиёсий ҳаётдан узоқлигини, даврнинг муҳим ижтимоий-сиёсий, фалсафий, ахлоқий масалалари ижодкорларни етарли даражада ҳаяжонлантирмаётганини кўрди. Навоий эса ўз даврининг энг прогрессив ижодкори, давлат арбоби сифатида шу вақтдаги ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётга ғоятда яқин турарди. Ундаги иллатларни бартараф этиш, жамиятни яхшилаш, илм-фан, маданият тараққиёти билан боғлиқ хилма-хил муаммолар уни ўйлантирар эди. Навоий бу масалаларни лирикада кўтариш қийин эканлигини, бунинг учун маснавийга, яъни достончиликка юз ўгириш пайти келганини ўз вақтида тўғри пайқаган буюк санъаткордир. Кейинчалик бу ҳақда гап кетганда Навоий «Хамса»да шундай дейди:

Вале қонеъ ўлмай ушоқ ишга ҳеч,
Димоғимда эрди улуғ печ-печ.

Навоий «Хамса»нинг биринчи достони — «Ҳайратул-аброр»ни 1483 йили ёзишга киришиб, охирги достони — «Садди Искандарий»ни 1485 йили ёзиб тугаллади. «Хамса» ёзиш билан Навоий Шарқ достончилигининг энг мураккаб турига қўл урган эди. «Хамса» Навоий ижодида кескин бурилиш, ўз яшаган давридаги ижтимоий-сиёсий воқелик, теран идрок қилиш, адабиётни реал ҳаёт талабларига яқинлаштириш нуқтаси бўлди.

«Хамса» беш достондан иборат бўлиб, эллик минг мисрадан ортиқ шеърни ўз ичига олади. Бу достонларида Навоий ранг-баранг мавзуларга қўл уриш, даврининг энг прогрессив ғояларини олға суриш билан бир қаторда достончиликнинг бир-бирига ўхшамайдиган хилма-хил шаклларида ўз шеърий истеъдодини намойиш этди. Бу достонларни шоирнинг гуманистик дунёқараши, адолатпарварлик, халқчиллик, Ватанга муҳаббат, меҳнатсеварлик, дўстлик, вафодорлик, ахлоқий поклик каби ғоялари ўзаро бирлаштириб туриши характерлидир.

Навоий «Хамса»си адабий жиҳатдан унинг буюк салафлари — озарбайжонлик Низомий Ганжавий, ҳиндистонлик Амир Хусрав Деҳлавий, хуросонлик замондоши Абдураҳмон Жомийларнинг шу типдаги асарларига жавоб тарзида юзага келди. Аммо ушбу асарлар яратилишида адабий факторларнинг ролини ошириб баҳолаш тўғри эмас. «Хамса» достонлари XV асрдаги Хуросон ва Мовароуннаҳрда мавжуд маънавий ҳаёт маҳсули. Чунки, у, аввало, шу давр муаммоларини ранг-баранг бадиий усулларда, шеърий шаклларда талқин этиши зарур эди ва шундай бўлди ҳам. Навоий деярли барча достонларида ўз давридаги тарихий шароитдан келиб чиқиб биринчи навбатда феодал зулмни, ижтимоий тенгсизликни, жаҳолатни қоралади, гуманизм байроғини юқори кўтариб, эркинлик, адолат ва маърифат учун курашди.

Фалсафий-дидактик характердаги «Ҳайратул-аброр» достонини кўздан кечирар эканмиз, Навоий бу асарида табиат ва борлиқ, ўз яшаётган даври ва ундаги ижтимоий табақаларнинг аҳволи ҳақида оқилона фикр юритади. У ўз замонасининг энг донишманд мутафаккири сифатида жамиятни ўзгартириш инсонларни тарбиялаш, камол топтириш билан боғлиқ ҳануз ўз қимматини йўқотмаган фикрларни илгари суради. Бунга шоирнинг одамлар бир-бирлари билан аҳил ва иноқ, ўзаро меҳрибон бўлишлари кераклиги ҳақидаги ўгитлари ёрқин мисол бўла олади. Ўзидан бошқаларни ўйламайдиган, бошқалар ташвишидан бегона, жамият ишларига қайишмайдиган худбин кишиларни Навоий одам деб аташ хато, дер экан, бу ҳамма замонлар учун муҳим:

Одаме эрсанг, демагил одами,—
Оники йўқ халқ ғамидан ғами.

«Ҳайратул-аброр» программ характердаги асар бўлиб, Навоий ундаги ғояларни кейинги достонлари — «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун», «Сабъаи сайёр», «Садди Искандарий»да оригинал бадиий воситалар билан ривожлантирди ва чуқурлаштирди. Бу достонларни яратишда шоир халқ оғзаки ижодиётига, халқ донишмандлигига, тарихий хроникаларга суяниш билан бирга бошқа Шарқ халқларининг достончилик соҳасидаги ютуқларидан ҳам илҳомланди, улардаги илғор ғоявий-бадиий анъаналарни юқори баҳолади. Айни вақтда у ҳеч бир ўринда анъаналар доирасида қолмай, ҳар достоннинг сюжети, образлари ва поэтик тасвир усулларида янгиликка, новаторликка эришишга интилди. Буни биз «Фарҳод ва Ширин» достонни мисолида яққол кўришимиз мумкин. Фарҳод чинакам ошиқ. Лекин бу образни Навоий китобдан эмас, кўпроқ халқ афсоналаридан олган. Ўрта Осиёда Фарҳод ва Ширин номлари билан боғлиқ афсона ўша даврларда ҳам кенг тарқалган эди. Фарҳоднинг бошқа ошиқлардан катта фарқи, Навоий яшаган XV аср ҳаётига ғоят яқинлиги шундаки, у севгилисининг дарду ҳасратлари билан ўралишиб қолган ошиқ эмас. У меҳнат кишиси. У ўз ҳаётини меҳнатсиз, ҳунарсиз, илмсиз тасаввур эта олмайди. Шу меҳнати, инсоний фазилатлари билан у севгилиси — Шириннинг муҳаббатини қозонади. Фарҳод образининг бу хил ҳаётий талқини бошқа бирон шоирда учрамайди.

Навоий ўз достонларини ўша даврдаги тафаккурнинг, ҳаётга, жамият тараққиётига ҳушёр қарашнинг баланд поғонасида туриб яратди. У Фарҳоднинг тоғларни сариёғдек кесадиган афсонавий тешаси ҳақида ёзар экан, бунинг тагида жуда катта маъно бор эди. Теша тимсолида Навоий мукаммал, одамлар меҳнатини енгиллаштирадиган иш қуролларини орзу қилган ва бундай қуроллар келажакда, албатта, яратилишига умид боғлаган эди. Бунда ҳеч шубҳасиз, шоир жисмоний меҳнат остида эзилган халқ оммасининг жамият тараққиётида фан, техника ривожи билан боғлиқ орзуларини ифодалаган. Фан, техника тараққиётига тегишли бу хил ғоя ва эпизодлар «Хамса»нинг «Сабъаи сайёр», «Садди Искандарий» достонларида ҳам кўп.

«Хамса» қаҳрамонлари кучли характерга эга бўлган кишилардир. Фарҳод ахлоқий пок ва юксак инсон бўлиб, у ўз идеаллари учун мардларча курашади, мингларча кишилар бажара олмаган ишни бир ўзи қилади, бир ўзи душман қўшинларига бас келади, савол-жавобда беқиёс ақл-заковати билан Эрон шоҳи Хисравни мот этади. Учинчи достоннинг бош қаҳрамони Мажнун ҳам ақлда, билимдонликда, инсонийликда Фарҳоддан қолишмайди. Лекин бошқалардан фарқли ўлароқ, у феодал жамиятдаги ижтимоий тенгсизлик ва адолатсизликка қарши исён кўтарган, қаҳру ғазабини ошкора баён қилган, зулм ва ситам асосига қурилган ярамас тузумни кескин рад этган, бу билан ўша даврдаги барча мазлум табақаларнинг норозилик кайфиятини ўзида ёрқин акс эттирган мардонавор шахс. У — олим, шоир йигит. Унинг бирданбир «айби» бой табақа қизи Лайлини севишидир. Мажнуннинг Лайлига ва Лайлининг Мажнунга бўлган чексиз самимий севгиси, бир-бирларига садоқати уларнинг бошига ҳисобсиз фожиаларни ёғдиради. Бу бахтсизликларнинг туб сабабларини тушуна олмаган Мажнун ғазаб билан фарёд қилиб, жамият олдида наҳот менинг гуноҳим шунчалик катта бўлса! — дейди:

Ўт банд ила бўлди жилвагоҳим,
Мундоқму азим эмиш гуноҳим!

Навоий «Хамса» достонларида ўтмишда эзилган, хўрланган, лекин муттасил ўз эрки, инсоний қадр-қиммати учун курашган ўнлаб мард ва жасур, гўзал ва хушахлоқ хотин-қизларнинг жозибали образларини яратиб берди. Тўртинчи достон қаҳрамонларидан Дилором бир оғиз кескин сўзи учун шоҳ Баҳром томонидан оёқ-қўли боғланиб, саҳрога олиб бориб ташланади. Дилором юксак қобилияти, чидамлилиги туфайлигина ўз мақсадларига эришади. Шоир ўз қаҳрамонлари тақдирига чин юракдан қайғуради, ачинади, бахтсизликлари учун замонга мурожаат этиб, уни қаттиқ айблайди. Масалан, Лайли ва Мажнун фожиалари, уларнинг бошига тушган қийинчиликлар муносабати билан шоир дейди:

Эй золи замона, доду фарёд!
Атфолинга неча зулму бедод!
Бу хайлниким ҳалок этарсен,
Ўз бағринг эрурки, чок этарсен.

Булар ҳаммаси «Хамса»нинг чуқур социал мазмун билан суғорилганидан далолат беради. Ижобий қаҳрамонлар «Хамса»да қанчалик ёрқин ва оригинал бўлса, ундаги салбий қаҳрамонларнинг образлари ҳам шунчалик жонли бўлиб, шоир уларнинг ўзаро кескин муносабатлари орқали ўз даври ички зиддиятларини берган.

Навоий «Хамса»да жаҳон миқёсида фикр юритади. Унда шоир ўнлаб мамлакатларни, халқларни тасвирлайди. Уларнинг тасвирига шоир ҳурмат ва муҳаббат билан ёндашади. Бу жиҳатдан «Садди Искандарий» жуда характерлидир. Асарда Навоийнинг ер юзида адолат ўрнатиш, халқларнинг ўзаро тотувлигини таъминлаш билан боғлиқ орзулари ўзининг атрофлича ифодасини топган. Навоийнинг фикрича, дунёдаги халқлар бирлашса, ҳар қандай бало ва офатнинг олдини олиш мумкин. Бунда фантастик махлуқлар — Яъжуж ва Маъжужларга қарши Искандар раҳбарлигида катта девор («сад») қурилиши ибратлидир.

Бутун дунё халқлари бир ёқадан бош чиқариб, темир ва бошқа металлардан буюк девор қурадилар. Бу девор қурилишини шоир жаҳон миқёсидаги проблема сифатида қўяди.

«Хамса»да автор дунёқараши билан боғлиқ айрим тарихий чекланган фикр ва мулоҳазалар ҳам учраши табиий. Шунга қарамай, умуман, «Хамса» ғоявий бой ва юксак асар. Аммо унинг бадиий қиммати бундан кам эмас. «Хамса»си билан Навоий ўзбек адабий тили ривожига беқиёс катта ҳисса қўшди. Шоир ўз достонларидаги ҳар бир воқеани ҳаяжонли тасвирлаш билан бирга ҳар бир қаҳрамони, ҳар бир персонаж образини китобхон эсида қоладиган даражада индивидуал ва ёрқин қилиб гавдалантирди. Масалан, иффатли Ширин Ҳисравнинг дағал, бейибо талабларига қуйидагича жавоб қилади:

Менга не ёру не ошиқ ҳавасдур,
Агар мен одам ўлсам, ушбу басдур.

Навоий Ҳисравнинг арман юртига ўз қўшини билан бостириб киришини оқ қоғозга сиёҳ тўкилиб кетганига ўхшатадики («Ки тутқай машқ авроқин сиёҳи»), бунда ҳам шоирдаги кам сўз билан кўп ва чуқур маънони ифодалаш санъатини кўриш қийин эмас. Бу хил тасвир ва иборалар ҳамон китобхон дилига чўғ ташлайди.

«Хамса» — Навоий ижодининг чўққиси. Унда шоирнинг достоннавислик даҳоси тўла намоён бўлди. Навоий «Хамса»си Шарқда эпик жанр тараққиётида муҳим ҳодиса эди. Унинг яратилишини фақат туркий халқлар эмас, балки бошқа халқлар ҳам катта қувонч билан кутиб олганини шоир шундай ифодалаган:

Не атроккиму, ҳам ажам, ҳам араб
Кўрарлар бу ишни ажабдин ажаб.

Навоий «Хамса»сини унинг устози Абдураҳмон Жомий катта хурсандчилик билан кутиб олди, асарнинг жаҳоншумул аҳамиятини биринчи бўлиб англади ва хамсачилик соҳасида Навоий кўрсатган жасоратга тўғри баҳо берди:

Сўз юзининг порлоқлиги ўчган эди,
Хазина ҳам юкин боғлаб кўчган эди.
Сўзамоллик майдонига сен сурдинг от,
Сўзнинг обрў-эътиборин тикладинг бот.

(Ғ. Ғулом таржимаси).

«Хамса» достонлари ўзбек адабиётининг кейинги тараққиётига катта таъсир кўрсатди. Навоийдан сўнг бу юксакликка ҳеч ким кўтарила олмаган бўлса ҳам, бироқ Хожанинг «Мақсадул-атвор», Нишотийнинг «Ҳусн ва Дил» каби асарларида «Хамса» анъаналари янада ривожлантирилди ва чуқурлаштирилди. «Хамса» руҳи, унинг ғоялари барча прогрессив ўзбек шоирлари ва адибларини бадиий ижодда доимо янги марраларни эгаллашга илҳомлантирди. Ўзбек адабиётининг йирик намояндаси Мунис ўз шеърларининг бирида Навоийни эслаб:

Сўз ичра Навоийки, жаҳонгир дурур,
Мунисға маоний йўлида пир дурур!—

дер экан, бунда устоз шоирнинг эпик даҳосига ҳам ҳурмат билдирилгани шубҳасиз.

Халқ орасида Навоий «Хамса»сига қизиқиш ҳеч қачон сўнмаган. «Хамса» қўлёзма нусхаларининг беҳисоб кўплиги бунга далилдир. Шу билан бирга саводсизликнинг, билимсизликнинг ўтмишда кенг ўрин тутиши «Хамса» достонларининг ҳаммага етиб боришини, тушунарли бўлишини қийинлаштирган. Толеъ Имоний каби кўпгина луғатшунослар, Умар Боқий сингари шоир ва адиблар «Хамса» достонларини изоҳлаб беришга, соддалаштириб, насрлаштириб, кенг халқ оммасига етказишга катта куч сарф этганлар.

Фақат совет давридагина Навоий «Хамса»си кенг халқ оммасига тўла етиб борди. «Хамса»нинг оммавий ва илмий нашрлари билан Садриддин Айний, Ғафур Ғулом, Порсо Шамсиев, Солиҳ Муталлибов, Ғулом Каримов каби олим ва шоирлар шуғулландилар. 70-йилларда Навоий достонларининг янги насрий вариантлари юзага келди. Булар ҳаммаси «Хамса»ни тўғри ўқиш ва тушунишни анча енгиллаштирди. Навоий достонлари бўйича кўпгина илмий монография ва мақолалар ёзилди.

«Хамса» достонлари ҳозирги вақтда рус, украин, немис, венгер, тожик, озарбайжон ва бошқа бир қанча тилларга таржима қилинган бўлиб, эндиликда улар дунё бўйича ўқилмоқда ва ўрганилмоқда.

Ҳозирги ўзбек совет адабиёти тараққиётини ҳам Навоий ва унинг «Хамса»сисиз тасаввур этиш қийин. Чунки, «Хамса»да халқ даҳоси акс этган. Бугунги шоир ва адибларимиз ўз асарлари билан халқ кўнглига йўл топиш учун Навоийнинг «Хамса» каби асарларидан поэтик маҳорат сирларини доим ўрганишлари, бу достонлар уларнинг ҳамиша ўқийдиган асарлари бўлиши керак ва шундай ҳам. Навоий учун унинг асарини халқнинг, китобхоннинг қабул қилиши, севиши, маъқуллаши энг муҳим гап эди. «Сабъаи сайёр» достони охирида улуғ шоир бу ҳақда шундай дейди:

Деганимни улусға марғуб эт!
Ёзғонимни кўнгулға маҳбуб эт!

Бу йил Алишер Навоий «Хамса»сининг ёзилганига 500 йил тўлади. Бу — катта воқеа. Беш асрдан буён Навоий «Хамса»си адабиётимиз осмонида нур сочиб турибди. Бу сана адабиётимизнинг, маданиятимизнинг катта байрамидир.

А. ҲАЙИТМЕТОВ,
филология фанлари доктори, профессор.

ЭНГ АСОСИЙСИ — СИФАТ

Қувасой чинни заводида иқтисодий эксперимент шароитларида ишлашга ўтиш учун тайёргарлик якунловчи босқичга кирди. У 1986 йил 1 январдан амал қила бошлайди. Экспериментдан мақсад тайёрланаётган кенг истеъмол моллари сифатини тубдан яхшилаш ва хилларини кўпайтиришдир.

Корхонанинг фойдаланишга топширилганлигига бор-йўғи беш йил бўлди, холос. Завод коллективи ана шу қисқа давр ичида салмоқли муваффақиятларни қўлга киритди. Ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажми учдан бирга кўпайди. Ҳозир дастлабки йилдагига қараганда икки баравар кўп чинни буюмлар ишлаб чиқарилмоқда.

Сифат кўрсаткичлари ҳам мунтазам суратда яхшиланиб бормоқда. Агар корхона биринчи йили қарийб 4 процент ҳажмида биринчи нав маҳсулот тайёрлаган бўлса, эндиликда бу кўрсаткич жами маҳсулотларнинг чорагидан кўпини ташкил қилади. Мана, икки йил бўляптики, барча маҳсулотларнинг қарийб 8 проценти «Н» («Янгилик») индекси билан харидорларга етказиб берилмоқда.

Суратда: сифати анча яхшиланган маҳсулотлар тайёрлаш цехида. Олдинда рассом Роза Раҳмонова.

Ш. Алимов, Ф. Қурбонбоев фотоси (ЎзТАГ).

СПОРТ

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

● ЕВРОПА КУБОКЛАРИ. Бир қанча шаҳарларда қитъа кубоклари учун биринчи давранинг такрорий учрашувлари ўтказилди. Мамлакатимиз беш командаси икки учрашув якунига кўра совринлар учун курашни давом эттирадиган бўлди. Чемпионлар кубоги: «Волеренген» (Норвегия) — «Зенит» — 0:2 (0:2). Кубок эгалари кубоги: «Динамо» (Киев) — «Утрехт» (Голландия) — 4:1 (1:2). УЕФА кубоги: «Днепр» — «Висмут» (ГДР) — 2:1 (3:1), «Турун Паллосеура» (Финляндия) — «Спартак» — 1:3 (0:1), «Вердер» (ГФР) — «Черноморец» — 3:2 (1:2).

● ИККИНЧИ ЛИГА. Ўзбекистон зонасида навбатдаги учрашувлар ўтказилди. Янгийўл районидаги Усмон Юсупов номли агросаноат бирлашмасининг «Соҳибкор» командаси Фарғонанинг «Нефтяник» коллективини қабул қилиб (2:0), очкосини 50 тага етказди ва қолган ўйинлар натижасидан қатъи назар муддатидан илгари зона ғолиби бўлди.

ОБ-ҲАВО

Синоптикларнинг хабар қилишича, яқин кунлар ичида Ўзбекистонда ҳавонинг ўзгариб туриши, ёғингарчиликнинг бўлмаслиги кутилади. Фақат Уст-Юртда, Тошкент области ва Фарғона водийсининг тоғли районларида бир оз ёмғир ёғади. Жануби-шарқдан секундига 9—14 метр тезликда шамол эсади. Ҳарорат кечаси 5—10, жанубда 13, Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областида 2—7, кундузи 19—24, жанубда 27, Фарғона водийсида 17—22 даража атрофида бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Шарқдан секундига 5—10 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 5—7, кундузи 20—22 даража иссиқ бўлади.

(ЎзТАГ).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ● ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

1985—1986 ўқув йили учун

ҚУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ҚУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА ТУГАЛЛАНГАН ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ ИЛҒОР ИШЧИЛАР, КОЛХОЗЧИЛАР ВА СССР ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ САФЛАРИДАН ЗАПАСГА БЎШАТИЛГАНЛАР ХЎЖАЛИКЛАР, КОРХОНАЛАР ВА ҲАРБИЙ ҚИСМЛАР ЙЎЛЛАНМАСИ БЎЙИЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Кундузги тайёрлов бўлимига кирувчилар йўлланма берилган вақтгача камида бир йил ишлаб чиқариш стажига эга бўлишлари керак.

Тайёрлов бўлимига йўлланма олган кишилар институт ректори номига ариза, корхона, колхоз, совхоз, ҳарбий қисмдан йўлланма, ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), **иш жойидан** (ҳарбий қисмдан) **характеристика, корхона раҳбарлари тасдиқлаган меҳнат дафтарчасидан кўчирма, 286-формадаги медицина справкаси, 10 дона фотосурат** (3 х 4 см. ҳажмда) **тақдим этишлари керак.**

АРИЗАЛАР 10 НОЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

17 ноябрдан 20 ноябргача физика ва математика фанларидан суҳбат, 25 ноябрдан 30 ноябргача тайёрлов бўлимига қабул ўтказилади.

МАШҒУЛОТЛАР 1 ДЕКАБРДАН БОШЛАНАДИ.
ЎҚИШ МУДДАТИ — 8 ОЙ.

Ўқишга юқорида қайд этилганлардан ташқари, мактабни 1985 йилда битирган умумтаълим мактаби ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадалари аъзолари ҳам қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига қабул қилинганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

БИТИРИШ ИМТИҲОНЛАРИНИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ТОПШИРГАН ТИНГЛОВЧИЛАР 1 КУРСГА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИСИЗ ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Барча кирувчилар ҳужжатларини топшириш пайтида паспорт, комсомол билети, меҳнат дафтарчаси, ҳарбий ҳужжатларини шахсан кўрсатадилар.

Мурожаат учун адрес: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Қориниёзов кўчаси, 39-уй.

Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЧЕТ ТИЛЛАР ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

1985—1986 ўқув йили учун

ҚУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тайёрлов бўлимига ўрта маълумотли илғор ишчилар, колхозчилар, алоқа ходимлари, пионер вожатийлар ва СССР Қуролли Кучлари сафида хизматни ўтаб қайтганлар, колхоз, совхоз, саноат корхоналари, қурилиш, алоқа, транспорт ташкилотлари, мактаблар ва ҳарбий қисмларнинг йўлланмаси билан қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар йўлланма берган ташкилотда камида бир йил узлуксиз меҳнат қилган бўлишлари керак.

Институтнинг тайёрлов бўлимига кирувчилар билан чет тили, СССР тарихи фанларидан суҳбат ўтказилади ва шу суҳбатнинг натижаларига қараб инглиз, немис, француз тиллари факультетларига қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимини муваффақиятли тугатганлар Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти кундузги бўлимининг 1-курсига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар лозим бўлади: институт ректори номига ариза кўрсатилган намуна бўйича иш жойидан (ҳарбий қисмдан) йўлланма, ўрта маълумот ҳақида ҳужжат (асл нусхаси), иш жойидан (ҳарбий қисмдан) характеристика, меҳнат дафтарчасини ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланган кўчирмаси, медицина справкаси (086/У форма), 8 дона фотосурат (3х4 см.).

АРИЗАЛАР 10 НОЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Суҳбат 16 ноябрдан 20 ноябргача ўтказилади. Қабул 26 ноябрдан 30 ноябргача бўлиб ўтади.

Ўқиш 1 декабрдан бошланиб, 8 ой давом этади.

Тайёрлов бўлими тингловчилари стипендия ва ётоқхона билан таъминланадилар.

Ўрта мактабнинг кундузги бўлимини 1985 йилда битирганлар меҳнат стажи бўлса ҳам тайёрлов бўлимига қабул қилинмайди.

Мурожаат учун адрес: 700115, Тошкент шаҳри, Муқимий кўчаси, 104-уй, 162-хона. Тайёрлов бўлимининг қабул комиссияси.

САМАРҚАНД КООПЕРАТИВ ИНСТИТУТИ

вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кафедра мудирлари: физика, жисмоний тарбия;
кафедра доценти: бошқаришнинг илмий асослари;
кафедра ўқитувчиси: граждан мудофааси ва медицина тайёргарлиги (граждан мудофааси фани бўйича).

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Мурожаат учун адрес: Самарқанд шаҳри, Коммунистик кўчаси, 41-уй, кадрлар бўлими.

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

чет тиллари (инглиз, немис, француз)

ПУЛЛИК КУРСЛАРИГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Тингловчилар билан машғулотлар кандидатлик минимуми программаси бўйича олиб борилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, К. Маркс кўчаси, 35-уй, (Революция хиёбони). Юридик факультети, соат 12 дан 19.00 гача 19-аудиторияга учрашилсин.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 4/X да **Оловли фаришта**, 5/X да **Икки дил достони.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4/X да **Зебуннисо**, 5/X да **Куёв.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 4/X да **Олифта**, 5/X да **Паранжи сирлари.**

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ўсимликлар экспериментал биологияси институти коллективи институт катта илмий ходими, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати **Мирзамаҳмуд ЖЎРАЕВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг Санъатшунослик институти коллективи институт кекса ходими, санъатшунослик кандидати, Ўзбекистон Халқ рассоми, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати **Муҳит Каримович РАҲИМОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

4 ОКТЯБРЬ, ЖУМА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МОСКВА-I. 9.00 — «Время». 9.40 — Шахмат бўйича жаҳон чемпионати. 9.55 — Мультфильм. 10.35 — Концерт. 11.15 — Телефильм премьераси. 11.35 — «Асли болаликдан». 12.15 — Концерт. 12.50 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Телефильм. 16.15 — «Подмосковьенинг агросаноат комплекси». 16.00 — Эртак ҳузурида меҳмонда. Бадиий фильм. 18.15 — «Стадион ҳамма учун». 18.45 — «Фан ва турмуш». 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 — Волейбол бўйича Европа чемпионати. Эркаклар. Финал группалари командаларининг матчи. 20.00 — «Сиз яратган боғ». 20.30 — Мирей Матье концерти. 21.30 — «Время». 22.00 — Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Москва) — «Спартак». Танаффус пайтида «Агар соғлом бўлай десанг». 24.00 — «Дунё воқеалари». 00.15 — Шахмат бўйича жаҳон чемпионати.

МОСКВА-II. 9.00 — Эрталабки гимнастика. 9.15 — Телефильм. 9.35 ва 10.40 — Тарих. 10.00 — «Ожористон манзаралари». 10.10 ва 13.55 — Инглиз тили. 11.05 — Умумий биология. 11.35 ва 12.40 — Крилов масаллари. 12.00 — «АБВГДейка». 12.30 — Илмий-оммабоп фильм. 13.05 — Ботаника. 13.25 — Совет тасвирий санъати. 14.25 — Пележурнал. 15.10 — Илмий-оммабоп фильм. 15.30 — Тарих саҳифалари. 16.10 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — «Ҳамдўстлик». 19.15 — Халқ куйлари. 19.30 — Телефильм.

ТОШКЕНТ-I. 7.30 — Ритмик гимнастика. 7.50 — «Салом, кичкинтойлар!». 8.00 — «Тонгги тароналар». 8.10 — Ижод ва изланиш. 8.30 — «Ахборот». 18.00 Янгиликлар. 18.15 — «Рус тили — армия хизматига чақирилувчиларга». 18.45 — Мультфильм. 18.50 — «Ишга тушириладиган объектлар сафга!» 19.20 — СССР Граждан мудофааси кунига. 19.30 «Ахборот». 19.50 — «Бугун оламда нима гап?» 20.05 — Телефильм. 20.30 — «Ахборот». 20.55 — Концерт. 21.30 «Время». 22.00 — Экранда кинокомедия. «Мимино».

ТОШКЕНТ-II. 9.00 — 16.15 — Москва-II. 17.05 — «Гўзаллик оламига саёҳат». 17.55 — Болалар учун фильм. 18.35 — «Ёшлик». 19.25 — Телефильм. 19.50 — Тошкент янгиликлари 20.10 — «Йилнинг тўрт фасли». Бадиий фильм. 21.30 «Москва II.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.00 «Қўшиғимиз сизга армуғон». 9.30 — «Совет Ўзбекистони» одамлар, ишлар ва режалар». 10.15 — Чанг тароналари. 11.15 — «Юность». 12.10 — «Узбекистан индустриальный». 13.00 — «Чорвадор». 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — П. Мўмин шеърлари. 16.00 «Дўстларимиз овози». 17.00 Мақомлардан парчалар. 18.15 Илмий-атеистик мавзуларда 18.30 — Концерт. 19.25 — Адабий эшиттириш. 19.50 — «Халқаро кундалик». 21.15 «Ёшлик». 22.30 — «Бугун радиотеатрда».

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700047, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53 16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р. 06054. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. ИНДЕКС 64583. А. — 227. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12